

izv. prof. dr. sc. Dragan Zlatović, prof. struč. stud. u trajnom izboru¹

NOVI ZAKON O KAZALIŠTIMA DE LEGE LATA I DE LEGE FERENDA

Izvorni znanstveni rad / Original scientific paper

UDK / UDC: 34:792

DOI: 10.51650/ezrvs.2023.1-2.1

Primljeno / Received: 24/04/2023

Prihvaćeno / Accepted: 08/05/2023

U radu se analizira novi legislativni okvir uređenja kazališne politike i kazališne djelatnosti u Republici Hrvatskoj, te su predstavljene novine i najbitniji elementi osnivanja, statusa, ustrojstva, upravljanja i financiranja kazališta, kao i novo uređenje radno-pravnog položaja kazališnih umjetnika i drugih kazališnih radnika u kazalištima, posebice javnim kazalištima. Rad ima za cilj ukazati na nedostatke u novoj kazališnoj regulativi koji se mogu reflektirati i na kazališnu poslovnu praksu, kao i naznačiti pravce moguće izmjene i dopune sada važećih rješenja kojima bi se doprinijelo jasnoći i cjelovitosti pravnog normiranja kazališne djelatnosti, pravnoj sigurnosti i jasnom pružanju optimalnih mogućnosti za realizaciju kazališnih umjetničkih projekata. Posebice su detektirani potrebni pomaci u regulaciji sastava i ovlaštenja kazališnih vijeća, koja se ponovno implementiraju u Zakonu o kazalištima iz 2023. kao spona između osnivača i samog kazališta, s takvim upravljačkim funkcijama koje i dalje omogućavaju politički utjecaj na kadrovsku politiku, upravljanje i djelovanje kazališta, ne samo u poslovnom nego indirektno i na umjetničkom planu.

Ključne riječi: kazalište, kazališna družina, kazališno vijeće, ravnatelj, intendant, Zakon o kazalištima.

1. Uvodno o razlozima za donošenje novog Zakona o kazalištima

Kazališna legislativa na ovim prostorima pratila je sudbinu i borbu hrvatskog naroda za promicanje vlastite kulture kao ključnog čimbenika nacionalnog osvješćivanja i stvaranja odnosno očuvanja nacionalnog identiteta u raznim povijesnim državnim tvorevinama u kojima je današnja Hrvatska bila uključena. Ova legislativa datira još od 24. kolovoza 1861. i povijesnog Članka LXXVII. o kazalištu jugoslavenskom trojedne kraljevine², pa slijedi kroz XX. stoljeće preko dvaju zakona iz 1911. i 1925. koji su važili u razdoblju između dva svjetska

¹ Veleučilište u Šibeniku, Trg Andrije Hebranga 11, 22000 Šibenik, Republika Hrvatska; e-mail: dragan.zlatovic@vus.hr

² Iako ovaj zakon nije potvrđen od cara Franje Josipa I., ipak se radi o bitnom izvoru koji je doprinio statusnom pozicioniranju nacionalnog kazališta u Hrvatskoj. O ovome zakonu kao i o stanju u hrvatskom kazalištu XIX. stoljeća detaljnije kod BATUŠIĆ, N., *Hrvatsko kazalište XIX. stoljeća*, u: JEŽIĆ, M. (gl. ur.), *Hrvatska i Europa – kultura, znanost i umjetnost*, Svezak IV. „Moderna hrvatska kultura od preporoda do moderne (XIX. stoljeće)“, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti – Školska knjiga, Zagreb, 2009., str. 419.-434., te BATUŠIĆ, N., *Kazališna legislativa u Republici Hrvatskoj prema sličnim odredbama u Banovini Hrvatskoj i Nezavisnoj Državi Hrvatskoj*, u: Krležini dani u Osijeku 1995., Druga knjiga, HNK u Osijeku, Pedagoški fakultet, Osijek, Odsjek za povijest hrvatskog kazališta HAZU, Osijek – Zagreb, 1997., str. 121-133.

rata³, pa nadalje preko Zakonske odredbe o kazalištima iz 1944.⁴, saveznog Općeg zakona o pozorištima iz 1956.⁵, republičkog Zakona o kazalištima i ostalim scenskoumjetničkim ustanovama iz 1958., Zakona o kazališnoj i scenskoglazbenoj djelatnosti iz 1976., sve do Zakona o kazalištima („Narodne novine“, br. 61/91., 50/95., 13/97. i 127/00.) kao prvoga kazališnog zakona u samostalnoj Republici Hrvatskoj koji je bio na snazi do 2006.

Narednim Zakonom o kazalištima („Narodne novine“, br. 71/06., 121/13., 26/14. i 98/19.; u daljnjem testu: ZK '06) iz 2006. bilo je cjelovitije uređeno obavljanje kazališne djelatnosti, osnivanje kazališta i kazališnih družina, ustrojstvo i upravljanje kazalištem, položaj kazališnih umjetnika i radnika te pitanja od značenja za kazališnu djelatnost, te ovaj ZK'06 za svoga važenja nije bitnije mijenjan.⁶

U tekst ZK'06, u čijem oblikovanju su aktivno sudjelovale kazališne strukovne udruge i umjetnici, unesene su brojne novine u kazališnu legislativu, kao što su: uvođenje funkcije poslovnog ravnatelja uz intendanta nacionalnog kazališta⁷, sprječavanje sukoba interesa, uvođenje mogućnosti osnivanja nacionalne kazališne družine, redefiniranje postupka izbora/ime-novanja intendanta, uvođenje financijskog i programskog okvira kojega osnivač donosi za mandatno razdoblje i koji predstavlja okvir natječaja za ravnatelja/intendanta, dorada radno-pravnih odredbi vezanih za status kazališnih umjetnika i drugih kazališnih radnika i dr. Međutim, okolnosti obavljanja kazališne djelatnosti i suvremene tendencije u umjetnosti i kulturi neizostavno su iziskivale cjelovitiju reformu kazališne regulative, čime se, s jedne strane ona prilagođava novim okolnostima i uvjetima, a s druge strane, time se osigurava kontinuitet i nesmetano obavljanje kazališne djelatnosti i potiče njezin razvoj. Prema recentnim podacima na dan 31.siječnja 2023. na području Republike Hrvatske ukupno je 255 kazališnih organizacijskih subjekata i to: 5 nacionalnih kazališta, 27 javna kazališta organizirana kao ustanove, 222 privatna kazališta (202 organiziranih u obliku umjetničkih organizacija, 19 organiziranih u obliku trgovačkih društava i 1 organizirano u obliku ustanove) i 1 kazališna kuća.

Nužnost nove reforme kazališnog zakonodavstva nametnuta je između ostaloga i širim omogućavanjem obavljanja kazališne djelatnosti svim zainteresiranim subjektima u odgovarajućem obliku, ne zatvarajući opcije na onima iz ranijeg zakonskog rješenja po kojemu su se kazališta i kazališne družine mogle osnivati kao ustanove, trgovačka društva i umjetničke organizacije. Daljnji legislativni koraci učinjeni su i u pravcu detaljnog uređivanja uvjeta za osnivanje kazališta i kazališnih družina, kao i postupka utvrđivanja uvjeta od strane nadležnog tijela.

---

³ Vidi BANOVIĆ, S., *Kazalište krize*, Durieux, Zagreb, 2013., str. 171.-180.

⁴ O tome detaljnije kod BANOVIĆ, S., *Država i njezino kazalište, Hrvatsko državno kazalište u Zagrebu 1941.-1945.*, Profil Knjiga, Zagreb, 2012., str. 286.

⁵ Ovaj zakon ozakonjuje, doduše nakratko do 1958., privatnu inicijativu za osnivanje kazališta u tadašnjoj Jugoslaviji. Cit. BANOVIĆ, S., *Kazalište krize*, Durieux, Zagreb, 2013., str. 178. Tek Zakonom o pravima samostalnih umjetnika i poticanju kulturnog i umjetničkog stvaralaštva („Narodne novine“, br. 43/96. i 44/96.) je ponovno omogućeno da umjetnici mogu osnivati umjetničke organizacije kao subjekte privatne inicijative u području kazališne djelatnosti.

⁶ O okolnostima donošenja i uključenosti struke u izradu zakonskog teksta detaljnije kod LONČAR, V., *Kazališna tranzicija u Hrvatskoj*, Meandarmedia, Zagreb, 2013., str. 163.-296. O kritikama na Zakon iz 2006. detaljnije kod LEDERER, A., *Zakon iz kazališta gledan*, Dani Hvarskog kazališta: Građa i rasprave o hrvatskoj književnosti i kazalištu, vol.45., no.1., 2019., str. 144.-152.

⁷ Uspostavljanju funkcije poslovnog ravnatelja uz intendanta nacionalnog kazališta u samom ZK'06 doprinijela je situacija u HNK u Zagrebu uslijed negativnog financijskog poslovanja zbog kako se navodilo intendantovog nepoznavanja financijskog menadžmenta. Cit. prema LONČAR, V., *op.cit.*, str. 187.

Novi Zakon o kazalištima („Narodne novine“, br. 23/23.; u daljnjem tekstu: ZK)⁸ uvodno ukazuje na zakonski sadržaj kroz uređenje obavljanja kazališne djelatnosti, a osobito osnivanje kazališta, kazališnih družina i kazališnih kuća, ustrojstva i upravljanja kazalištem i kazališnom družinom, položaj kazališnih umjetnika i radnika te pitanja od značenja za kazališnu djelatnost.

Danom stupanja na snagu novoga ZK-a prestao je važiti ZK'06 i Pravilnik o utvrđivanju kazališnih radnika koji se smatraju kazališnim umjetnicima („Narodne novine“, broj 39/07.).

Kako je to naglasio predlagatelj Zakona u obrazloženju, novim ZK-om se uređuju sljedeća pitanja vitalna za status i rad kazališta i drugih organizacijskih oblika kazališnog djelovanja:

- pojam kazališne djelatnosti, kazališta, kazališne družine i kazališne kuće;
- osnivanje kazališta, kazališnih družina i kazališnih kuća, uvjeti za njihovo osnivanje, očevidnik kazališta te prestanak rada kazališta i kazališne družine;
- ustroj i upravljanje javnim kazalištem i javnom kazališnom družinom te se propisuje da su tijela javnog kazališta i javne kazališne družine intendant, odnosno ravnatelj i kazališno vijeće;
- način imenovanja i razrješenja intendanta nacionalnog kazališta, odnosno ravnatelja javnog kazališta i javne kazališne družine;
- sastav i način imenovanja kazališnog vijeća te se propisuje da se za člana kazališnog vijeća može imenovati osobu koja ima završen diplomski sveučilišni ili integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili specijalistički diplomski stručni studij ili s njim izjednačen studij;
- ovlasti intendanta, odnosno ravnatelja te ovlasti kazališnog vijeća javnog kazališta i javne kazališne družine;
- nacionalna kazališta te se određuje da Hrvatsko narodno kazalište u Zagrebu ima status središnjeg nacionalnog kazališta;
- sredstva za rad javnog kazališta i javne kazališne družine koja osigurava osnivač na temelju prihvaćenog prijedloga programa i financijskog plana te financiranje nacionalnih kazališta od strane ministarstva nadležnog za kulturu;
- način zasnivanja radnog odnosa kazališnih umjetnika;
- status kazališnih umjetnika koji više nisu sposobni umjetnički djelovati i doprinosti ponudom sklapanja ugovora za obavljanje poslova nekog drugog radnog mjesta ili upućivanjem na prekvalifikaciju u drugu profesiju, odnosno stjecanje kvalifikacije u visokom obrazovanju koja omogućava pristup drugom zanimanju;
- prestanak radnog odnosa baletnih i plesnih umjetnika te se propisuje da im prestaje radni odnos u kazalištu prestankom ugovora o radu kada navrše četrdeset godina mirovinskog staža, uključujući staž osiguranja s povećanim trajanjem te ostvaruju pravo na starosnu mirovinu, bez obzira na godine života, kada navršu mirovinski staž od najmanje četrdeset godina, uključujući staž osiguranja s povećanim trajanjem;

⁸ ZK je donesen na sjednici Hrvatskog sabora od 17. veljače 2023., objavljen je u „Narodnim novinama“ br. 23/23. od 28.2.2023., a stupio je na snagu dana 8. ožujka 2023.

- status Ansambla narodnih plesova i pjesama Hrvatske Lado, posebice način zasnivanja radnog odnosa umjetnika i drugih zaposlenika Ansambla te se uređuje status umjetnika Ansambla koji više ne mogu umjetnički djelovati i doprinositi;
- status festivala i drugih manifestacija od nacionalnog značenja;
- nadzor nad zakonitošću rada i općih akata kazališta i kazališnih družina te Ansambla Lado.

Zakon o kazalištima kao sektorski zakon svakako je ključan dokument u kreiranju kulturne politike u području kazališne djelatnosti⁹, međutim kazališno pravo u Republici Hrvatskoj prilično je rascjepkano i fragmentirano kroz niz drugih propisa kojima se uređuje materija vezana za regulaciju kulturnih djelatnosti općenito, kazališne djelatnosti i srodnih pitanja.¹⁰

Između ostalog, slično kazališnim zakonima u drugim državama koje imaju posebno kazališno zakonodavstvo¹¹ i novi hrvatski ZK sadrži odredbe o radno-pravnom statusu kazališnih umjetnika i drugih kazališnih radnika. Ipak niti taj radno-pravni status kazališnih umjetnika i kazališnih radnika nije u ZK cjelovito uređen, jer pravni okvir uređenja radnih odnosa kazališnih umjetnika i kazališnih radnika u Republici Hrvatskoj **čine** i odredbe sadržane u sljedećim propisima: Zakon o ustanovama („Narodne novine“, br. 76/93., 29/97., 47/99., 35/08., 127/19. i 151/22.; u daljnjem tekstu: ZU);¹² Zakon o radu („Narodne novine“, br. 93/14., 127/17., 98/19. i 151/22.; u daljnjem tekstu: ZR); Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima („Narodne novine“, br. 111/21.; u daljnjem tekstu: ZAPSP);¹³ Zakon o strancima („Narodne novine“, br. 133/20., 114/22. i 151/22.); Uredba (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u svezi s obradom osobnih podataka i slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća Uredba o zaštiti podataka); Zakon o plaćama u javnim službama („Narodne novine“, br. 27/01. i 39/09.);¹⁴

⁹ „Kulturna politika je skup mjera koje planira i provodi država radi oblikovanja kulturnog života u društvu.“ Cit. JOJIĆ, L.J., MATASOVIĆ, R. (ur.), *Hrvatski enciklopedijski rječnik*, Novi liber, Zagreb, 2002., str. 643. Kulturnu politiku možemo odrediti i kao skup zakonskih (sic!) i upravnih mehanizama koji pokreću uporabu različitih resursa – financijskih, fizičkih, političkih, umjetničkih, znanstvenih, obrazovnih i socijalnih – radi povećanja kulturnog kapitala zemlje i utjecaja na oblikovanje kulturnog krajolika. Tako KATUNARIĆ, V., CVJETIČANIN, B., *Hrvatska u 21. stoljeću – Strategija kulturnog razvitka*, Zagreb, 2003., str. 45.; BESTVINA BUKVIĆ, I., MIHALJEVIĆ, M., TOKIĆ, I., *Kulturna politika i utjecaj zakonskog okvira na financiranje kazališta*, Pravni vjesnik, Osijek, god. 31., br. 3.-4., 2015., str. 148.-149.; te MATANOVAC VUČKOVIĆ, R., UZELAC, A., VIDOVIĆ, D., *Kulturne politike na putu prema održivosti*, u: MATANOVAC VUČKOVIĆ, R., UZELAC, A., VIDOVIĆ, D. (ur.), *Pregled kulturnog razvoja i kulturnih politika u Republici Hrvatskoj*, Ministarstvo kulture i medija, Zagreb, 2022., str. 16.-17.

¹⁰ V. čl. 55. Zakona o sustavu državne uprave („Narodne novine“, br. 66/19.) i čl. 12. Zakona o ustrojstvu i djelokrugu tijela državne uprave („Narodne novine“, br. 85/20. i 21/23.) kao pravni okvir djelovanja Ministarstva kulture i medija koje, između ostalog osigurava financijske, materijalne i druge uvjete za obavljanje i razvitak djelatnosti kulture, a osobito kazališne. V. podzakonske propise navedene u čl. 71. ZK-a.

¹¹ Tako vidi čl. 40.-48. Zakona o pozorištima Kantona Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“, br. 42/13. – pročišćeni tekst i 6/16.) i čl. 30.-35. Zakona o pozorišnoj djelatnosti Crne Gore („Sl. List RCG“, br. 60/01., 75/10. i 40/11.). Za razliku od toga, u Austriji je donesen poseban zakon koji cjelovito uređuje radne odnose u kazalištima - Bundesgesetz über Arbeitsverhältnisse zu Theaterunternehmen (Theaterarbeitsgesetz - TAG), objavljen u Bundesgesetzblatt für die Republik Österreich, 2010-12-14, vol. 100., što bi trebalo biti putokaz i našem zakonodavcu kako bi ova pitanja bila uređena jedinstveno jednim zakonskim aktom.

¹² TEREK, D., *Pravni status zaposlenih u ustanovama*, Računovodstvo i financije, br.8., 2001., str. 64. Zakon o ustanovama je *lex generalis* i za druga, posebice statusna pitanja kazališta i kazališnih družina kao posebnih tipova ustanova.

¹³ V. čl. 100. – 103. (autorska djela stvorena u radnom odnosu) u svezi s čl. 109. (zaposlenici u javnim službama) i čl. 139. (izvedbe umjetnika izvođača u radnom odnosu) ZAPSP-a.

¹⁴ Ovaj Zakon se primjenjuje i na javne kazališne ustanove kojima se sredstva za plaće osiguravaju u državnom proračunu (čl.2. Zakona).

Zakon o osnovici plaća u javnim službama („Narodne novine“, br. 39/09. i 124/09.);¹⁵ Uredba o nazivima radnih mjesta i koeficijentima složenosti poslova u javnim službama („Narodne novine“, br. 25/13., 72/13., 151/13., 9/14., 40/14., 51/14., 77/14., 83/14. – ispravak, 87/14., 120/14., 147/14., 151/14., 11/15., 32/15., 38/15., 60/15., 83/15., 112/15., 122/15., 10/17., 39/17., 40/17. – ispravak, 74/17., 122/17., 9/18., 57/18., 59/19., 79/19., 119/19., 50/20., 128/20., 141/20., 17/21., 26/21., 78/21., 138/21., 9/22., 31/22., 72/22., 82/22., 99/22. i 26/23);¹⁶ Temeljni kolektivni ugovor za službenike i namještenike u javnim službama („Narodne novine“, broj 56/22. i 127/22.); Granski kolektivni ugovor za zaposlenike u ustanovama kulture koje se financiraju iz državnog proračuna („Narodne novine“, br. 46/18.)¹⁷ i Odluka o isplati materijalnih i nematerijalnih prava te drugih naknada za zaposlenike u ustanovama kulture („Narodne novine“, br. 60/22.);¹⁸ pojedinačni kolektivni ugovori.¹⁹

Uz ove propise neizostavni su za analizu regulacije radnih odnosa kazališnih umjetnika i kazališnih radnika i autonomni opći akti kazališta, naročito statut kazališta, pravilnik o unutar-njem ustrojstvu i sistematizaciji radnih mjesta, pravilnik o radu, pravilnik o audicijama, pravilnik o zaštiti na radu, pravilnik o postupku unutarnjeg prijavljivanja nepravilnosti, pravilnik o kućnom redu, pravilnik o poslovnoj tajni, pravilnik o naknadama za upotrebu privatnih glazbenih instrumenata i potrošnog materijala, poslovnik o radu kazališnog vijeća, pravilnik o uredskom poslovanju, pravilnik o zaštiti i obradi arhivskog i dokumentarnog gradiva, te procedura u blagajničkom poslovanju i dr. U ovom radu zadržati ćemo se na analizi novina u ZK-u glede statusnih i upravljačkih pitanja u javnim kazalištima i javnim kazališnim društinama.

2. Pravni položaj kazališta, kazališnih družina i kazališnih kuća prema Novom zakonu o kazalištima

2.1. Kazališna djelatnost

Javna služba bi u smislu gledišta prof. Ivande²⁰ i prevladavajućeg dijela pravne doktrine predstavljala one službe koje obavlja javnopravna osoba (formalni pojam) odnosno one službe koje imaju posebnu važnost za ostvarenje određenih interesa društvene zajednice neovisno tko ih obavlja (materijalni pojam). Kod toga hoće li određenoj djelatnosti biti dodijeljen značaj

¹⁵ Ovim se Zakonom propisuje način određivanja osnovice plaće u javnim službama u kojima se sredstva za plaće osiguravaju u državnom proračunu.

¹⁶ V. čl. 9., 10. i 11. Uredbe.

¹⁷ Na snazi do 1.3.2022.

¹⁸ Sva materijalna i nematerijalna prava koja su zaposlenici u ustanovama kulture ostvarili iz rada i po osnovi rada temeljem Granskog kolektivnog ugovora za zaposlenike u ustanovama kulture koje se financiraju iz državnog proračuna („Narodne novine“, broj 46/18.), u smislu navedene Odluke priznavat će se i primjenjivati u istom opsegu i nakon isteka produžene primjene pravnih pravila sadržanih u Granskom kolektivnom ugovoru. Materijalna i nematerijalna prava te druge naknade, ugovorene Granskim kolektivnim ugovorom isplaćivat će se, nakon isteka produžene primjene pravnih pravila sadržanih u Granskom kolektivnom ugovoru, u visini i na način na koji su ugovorene. Odluka je stupila na snagu 2. lipnja 2022. i važi do sklapanja novog granskog kolektivnog ugovora kojim se utvrđuju prava i obveze iz rada i po osnovi rada zaposlenika u ustanovama kulture, na koje se primjenjuje Zakon o plaćama u javnim službama, a najkasnije do dana stupanja na snagu novog posebnog propisa o plaćama u javnim službama.

¹⁹ Npr. Kolektivni ugovor za zaposlenike u ustanovama u kulturi Grada Zagreba od 19.12.2022., Kolektivni ugovor za zaposlenike u ustanovama kulture Grada Dubrovnika od 14.4.2021., Kolektivni ugovor za zaposlenike u ustanovama kulture Grada Splita od 10.11.2020., Kolektivni ugovor za zaposlenike u HNK u Varaždinu od 22.12.2022., Kolektivni ugovor za ustanove u kulturi Zadarske županije od 15.7.2022., te Kolektivni ugovor za zaposlenike u ustanovama u kulturi Grada Rijeke od 29.7.2022.

²⁰ IVANDA, S., *Javne ustanove*, Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku Pravni fakultet Osijek, Osijek, 2008., str. 27.

javne službe ovisi o gledištu određene zajednice o važnosti pojedine djelatnosti. Borković ističe kako se „karakter javne službe podjeljuje općim aktom (pravnom normom)... Javnu službu uvjetuju dva elementa. Djelatnost koja je po svojoj prirodi takva da je neophodna za zadovoljenje općih društvenih potreba i pravna norma koja takvu djelatnost izdvaja kao posebnu javnu službu dajući joj zbog opisane važnosti poseban društveni tretman“.²¹ Nadalje, Rajko navodi kako se “karakter javne službe podjeljuje općim aktom”, te je determiniraju djelatnost i pravna norma.²² Upravo se odredbom čl. 31. st. 1 ZK-a izrijeком određuje kako je kazališna djelatnost od interesa za Republiku Hrvatsku i obavlja se kao javna služba. Kazalište i kazališna družina dužni su u obavljanju kazališne djelatnosti uvažavati kriterije izvrsnosti, stručnosti, kulturne vrijednosti i profesionalne kompetentnosti u smislu dosegnutih nacionalnih i europskih standarda, poticati stvaralačku inovativnost te jamčiti angažman kreativnih stvaratelja i stručnjaka.

Pod kazališnom djelatnošću podrazumijeva se priprema, organizacija i javno izvođenje dramskih, plesnih, glazbenih, glazbeno-scenskih, lutkarskih i drugih scenskih djela. Kazališnu djelatnost obavljaju: kazališta, kazališne družine i kazališne kuće. Kazališnu djelatnost mogu obavljati samostalne pravne osobe ili podružnice, odnosno posebne ustrojstvene jedinice unutar druge pravne osobe. Kod toga napominjemo kako podružnice odnosno posebne ustrojstvene jedinice unutar druge pravne osobe nemaju posebnu pravnu osobnost odnosno pravni subjektivitet.²³

Kazalište i kazališna družina uz temeljnu djelatnost mogu obavljati i druge djelatnosti sukladno posebnim propisima iz područja kulture i umjetnosti. Dakle, kazališna kuća može obavljati samo temeljnu kazališnu djelatnost.

Prema čl. 5. st. 1. ZK-a, kazališta su pravne osobe koje:

- pripremaju i organiziraju te javno izvode scenska, glazbena i glazbeno-scenska djela;
- raspolažu kazališnim prostorom funkcionalno pogodnim i opremljenim za izvođenje scenskih, glazbenih i glazbeno-scenskih djela;
- raspolažu potrebnim profesionalnim umjetničkim osobljem te
- raspolažu organizacijskim i tehničkim radnicima.
- Kazališne družine su pravne osobe:
- koje se osnivaju radi pripreme i izvođenja scenskih, glazbenih i glazbeno-scenskih djela;
- u kojima djeluje potrebno profesionalno umjetničko osoblje koje ima potvrdu odgovarajuće strukovne udruge da obavlja kazališnu djelatnost sukladno posebnim propisima.

Kazališne kuće su pravne osobe koje:

- raspolažu s prostorom funkcionalno pogodnim za izvođenje scenskih, glazbenih i glazbeno-scenskih djela i

---

²¹ BORKOVIĆ, I., *Upravno pravo*, Informator, Zagreb, 1981., str. 18.

²² *Loc. cit.*

²³ Podružnice (engl. *branch office*, njem. *Zweigniederlassung*) su organizacijske i poslovne jedinice određenog pravnog subjekta, u načelu odvojene od njegova sjedišta, s određenom samostalnošću u obavljanju poslova iz predmeta poslovanja odnosno djelatnosti toga pravnog subjekta, koje su organizacijski i gospodarski vezane uz središnjicu i posluju prema njezinim uputama te nemaju pravnu osobnost. Iako podružnice obavljaju dio djelatnosti matične ustanove i sudjeluju u pravnom prometu, one nisu pravne osobe pa njihovim poslovanjem prava i obveze stječu izravno ustanove koje su ih osnovale. Cit. ZLATOVIĆ, D., *Upis podružnice ustanove u sudski registar*, Informator, br. 6647., 5.10.2020., str. 19.-20.

- raspoložu potrebnim organizacijskim i tehničkim osobljem.²⁴
- Iz toga proizlazi da za razliku od kazališta, kazališne družine ne raspoložu kazališnim prostorom funkcionalno pogodnim i opremljenim za izvođenje scenskih, glazbenih i glazbeno-scenskih djela, odnosno ne raspoložu organizacijskim i tehničkim radnicima. Nadalje, kazališna kuća za razliku od kazališne družine raspoložu funkcionalnim scenskim prostornim kapacitetima i organizacijskim i tehničkim osobljem, ali nema potrebno profesionalno umjetničko osoblje koje imaju kazališne družine i kazališta.

Prema čl. 5. st. 4. ZK-a kazališta, kazališne družine i kazališne kuće osnivaju se kao:

- a) javne ustanove;
- b) privatna kazališta, private kazališne družine i private kazališne kuće.

Javna kazališta, kazališne družine i kazališne kuće osnivaju se isključivo kao javne ustanove odnosno kao pravne osobe koje obavljaju kazališnu djelatnost sukladno ZK-om, a kojima je osnivač:

- Republika Hrvatska, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravna osoba u pretežitom vlasništvu Republike Hrvatske ili jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (samostalno ili kao suosnivači), odnosno
- Republika Hrvatska, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravna osoba u pretežitom vlasništvu Republike Hrvatske ili jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave zajedno s drugom pravnom i fizičkom osobom.

Dakle kazališta, kazališne družine i kazališne kuće kao javne ustanove ne mogu samostalno osnivati fizičke osobe niti druge pravne osobe izvan onih eksplicitno navedenih u čl.7. st.1. ZK-a.

Privatna kazališta, privatne kazališne družine i privatne kazališne kuće su pravne osobe kojima je osnivač druga pravna i fizička osoba, te ne moraju biti organizirani isključivo kao ustanove, nego mogu biti ustrojani i kao trgovačka društva, umjetničke organizacije odnosno druge pravne osobe (npr. udruge).²⁵ Kada se radi o privatnom kazalištu, privatnoj kazališnoj družini odnosno privatnoj kazališnoj kući koji su osnovani kao ustanova, one obavljaju javnu službu, jer je *ex lege* određeno kako je kazališna djelatnost javna služba neovisno tko je obavlja.

²⁴ Kazališne kuće predviđene su kao posebne kazališne institucije već u čl. 5. Zakona o kazalištima iz 1991., kao i u čl. 5. Zakona o kazalištima iz 2006. Prema čl. 52. st. 2. ZK'06 osnivači kazališnih kuća mogli su u roku od tri godine od dana stupanja na snagu ZK'06 postojeće kazališne kuće preustrojiti u kazalište sukladno odredbama ZK'06, što je većina osnivača i učinila. Naime, sa stanjem iz siječnja 2023. u Republici Hrvatskoj djeluje samo jedna kazališna kuća i to Kazališno-koncertna dvorana „Ivana Brlić-Mažuranić“ Slavonski Brod prema uvidu u Očevidnik kazališta.

²⁵ Kod toga je karakteristično da trgovačko društvo i udrugu mogu osnovati pravne i fizičke osobe pod uvjetima propisanim čl. 68., 159., 386. i 387. Zakona o trgovačkim društvima („Narodne novine“, br. 111/93., 34/99., 121/99. – vjerodostojno tumačenje, 52/00. – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 118/03., 107/07., 146/08., 137/09., 125/11., 152/11. – pročišćeni tekst, 111/12., 68/13., 110/15., 40/19. 34/22., 114/22. i 18/03.; u daljnjem tekstu: ZTD) i čl. 11. Zakona o udrugama („Narodne novine“, br. 74/14., 70/17., 98/19. i 151/22.), pri čemu se ne traži od osnivača tih društava koja bi se bavila kazališnom djelatnošću da imaju status umjetnika. Za razliku od toga umjetničku organizaciju mogu osnovati isključivo umjetnici i to minimalno tri umjetnika u smislu čl. 11. st. 2. i 19. st. 1. Zakona o pravima samostalnih umjetnika i poticanju kulturnog i umjetničkog stvaralaštva („Narodne novine“, br. 43/96. i 44/96.) u svezi s čl. 11. Zakona o udrugama. Kod privatnih kazališnih subjekata nužno je voditi računa o refleksijama odredbe čl. 54. ZK-a, prema kojoj osobe koje su zaposlenici javnog kazališta ili javne kazališne družine na temelju ugovora o radu sklopljenog na dulje od godine dana ne mogu osnovati ni biti ravnatelji privatnog kazališta i privatne kazališne družine u vrijeme dok su zaposlenici javnog kazališta ili javne kazališne družine. Nadalje, osoba koja se zaposli u javnom kazalištu odnosno javnoj kazališnoj družini na dulje od godine dana dužna je u roku od 15 dana od dana zasnivanja radnog odnosa odrediti se prava upravljanja ili prenijeti osnivački udio u privatnom kazalištu ili privatnoj kazališnoj družini.

2.2. Osnivanje i organizacija kazališta, kazališnih družina i kazališnih kuća

U Republici Hrvatskoj kazalište i kazališna družina mogu se prema čl. 6. ZK-a osnovati kao:

- ustanova,²⁶
- trgovačko društvo,²⁷
- umjetnička organizacija²⁸
- ili kao druga pravna osoba²⁹,
- uz uvjet da osiguraju rad profesionalnih umjetnika,³⁰ osim ako ZK-om nije drugačije određeno.³¹

Kazalište, kazališnu družinu i kazališnu kuću kao javnu ustanovu osnivaju prema čl. 7. st.

1. i 3. ZK-a:

- Republika Hrvatska, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te pravna osoba u pretežitom vlasništvu Republike Hrvatske ili jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave;
- zajednički više navedenih osnivača, odnosno

²⁶ O kazališnim ustanovama detaljnije ZLATOVIĆ, D., *Ogledi iz kazališnog prava*, Propisi.hr, br.10., Centar za management i savjetovanje, Zagreb, 2009., str. 25.

²⁷ Prema čl. 3. st. 3. ZTD-a, trgovačka društva jesu javno trgovačko društvo, komanditno društvo, dioničko društvo, društvo s ograničenom odgovornošću i gospodarsko interesno udruženje. Iako se u ZK to izričito ne propisuje, kazalište se može osnovati u svim ZTD-om propisanim oblicima trgovačkih društava. Ipak u praksi se kazališta i kazališne družine osnivaju najčešće u formi društva s ograničenom odgovornošću (d.o.o.) odnosno njegovog podtipa - jednostavnog društva s ograničenom odgovornošću (j.d.o.o.). Detaljnije JURIC, D., *Pravo društava*, prvo izdanje, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2020., str. 7; ZLATOVIĆ, D., *Upravljanje trgovačkim društvima*, Libertin naklada, Rijeka, 2014., str. 31. i PETROVIĆ, S., *Osnove prava društava*, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 1999., str. 14.

²⁸ O umjetničkim organizacijama detaljnije ZLATOVIĆ, D., *Novosti o upisu kazališnih družina organiziranih kao umjetničke organizacije u Očevidnik kazališta*, Informator, Zagreb, br. 6638.-6639., 3. i 10.8.2020., str. 17.

²⁹ Prije svega se ovdje misli na kazališne udruge. Za osnivanje udruga v. BARBIĆ, J., *Pravo društava, Knjiga treća – Društva osoba*, drugo izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Organizator, Zagreb, 2019., str. 793. U zakonodavnoj proceduri u Hrvatskom saboru na ovu odredbu podnesen je amandman Kluba zastupnika zeleno lijevog bloka od 16.2.2023. u kojem se tražilo da se iz ovog članka izbaci mogućnost da kazališnu djelatnost mogu obavljati i druge pravne osobe, što se obrazlagalo kako bi takvo predloženo rješenje prijetilo amaterizacijom kazališne djelatnosti budući nije propisana obveza da osnivači tih drugih pravnih osoba budu profesionalni umjetnici, što bi nadalje ugrožavalo struku i nezavisnu scenu, otvaralo vrata svaštarenju i padu kvalitete programa privatnih kazališnih subjekata. Ovaj amandman nije prihvaćen iz razloga što se usvojenom odredbom omogućava obavljanje kazališne djelatnosti svim zainteresiranim subjektima u odgovarajućem pravnom obliku, uz uvjet da osiguraju rad profesionalnih umjetnika, a s ciljem otklanjanja formalnih prepreka u pogledu osnivanja novih kazališta i kazališnih družina, što je u skladu s pravnom praksom Europske unije.

³⁰ Osiguranje rada profesionalnih umjetnika je *differentia specifica* kazališta i kazališnih družina (neovisno o organizacijskom obliku) pa i umjetničkih organizacija u odnosu na druge subjekte koji se kazalištem bave na amaterskoj osnovi. Iako nekada ovi subjekti koji se amaterski bave kazalištem ponekad u svojem nazivu imaju referencu na kazalište ili kazališnu družinu (npr. Amatersko kazalište Pučkog otvorenog učilišta Samobor - PAX), ipak se u takvom slučaju ne radi o kazalištu ili kazališnoj družini u smislu Zakona o kazalištima. Hrvatski sabor kulture članstvom okuplja oko 250 amaterskih kazališta i kazališnih družina s područja Republike Hrvatske te kazališne sekcije udruga Hrvata koje djeluju izvan Republike Hrvatske (v. na mrežnoj stranici <https://www.hrsk.hr/stranica2/o-djelatnosti/10/24/0>; posjećeno 28.1.2023.).

³¹ Kazališnom djelatnošću prema posebnim propisima mogu se baviti i samostalni umjetnici ili pojedinci - obrtnici, kao i neformalne udruge, međutim oni nemaju status kazališta odnosno kazališne družine iz Zakona o kazalištima. ZK ne sadrži eksplicitnu odredbu u kojem bi se organizacijskom obliku mogla osnovati kazališna kuća. Iako ovaj tip obavljanja kazališne djelatnosti nije u praksi danas raširen, ipak su se u toj formi pojavljivale ustanove, posebice u ranijim razdobljima kada su današnja javna kazališta prije obnovljene i provedene profesionalizacije bila kazališne kuće (npr. ranije Hrvatska kazališna kuća Zadar – sada Hrvatsko narodno kazalište Zadar, ranije Kazališna kuća Šibensko kazalište – sada Hrvatsko narodno kazalište u Šibeniku – *op.aut.*).

- zajednički Republika Hrvatska, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te fizička i/ili pravna osoba, koji onda međusobna prava i obveze kao osnivači uređuju se ugovorom o osnivanju kazališne javne ustanove.³²

Privatno kazalište, privatnu kazališnu družinu i privatnu kazališnu kuću može osnovati:

- samostalno druga pravna i fizička osoba, odnosno
- zajednički više ovih osnivača (više drugih pravnih osoba, više fizičkih osoba, druga pravna osoba zajedno s fizičkom osobom ili više njih u mogućim kombinacijama tih suosnivača) kada svoje odnose (međusobna prava i obveze osnivača) uređuju ugovorom o osnivanju.

Kazalište, kazališnu družinu i kazališnu kuću u sastavu osniva pravna osoba kao svoju podružnicu, odnosno kao svoju ustrojstvenu jedinicu.³³

Prema čl. 8. st. 1. ZK-a, kazalište, kazališna družina i kazališna kuća mogu se osnovati ako su ispunjeni uvjeti iz čl. 5. ZK-a te ovisno o kojem se organizacijsko – ustrojbenom obliku radi.

Postojanje uvjeta za osnivanje kazališta, kazališnih družina i kazališnih kuća rješenjem utvrđuje ministarstvo nadležno za kulturu na zahtjev osnivača. Osnivač kazališta, kazališne družine i kazališne kuće dužan je pribaviti rješenje o postojanju uvjeta za osnivanje, prije traženja upisa u sudski ili drugi registar. Iznimno, za kazališnu družinu koja se osniva kao umjetnička organizacija uvjeti za osnivanje utvrđuju se rješenjem o upisu u Registar umjetničkih organizacija ministarstva nadležnog za kulturu sukladno čl. 9. st. 3. ZK-a.

Protiv navedenog rješenja o utvrđivanju uvjeta za osnivanje žalba nije dopuštena, ali se može pokrenuti upravni spor pred nadležnim upravnim sudom.

Prema čl. 9. st. 1. ZK-a kazalište, kazališna družina i kazališna kuća upisuju se u sudski ili drugi odgovarajući registar te u Očevidnik kazališta.

Za upis u Očevidnik kazališta potrebno je rješenje o postojanju uvjeta za osnivanje kazališta, kazališne družine i kazališne kuće te rješenje o upisu u sudski ili drugi registar. Dakle upis o Očevidnik kazališta nema konstitutivni učinak glede kazališnih pravnih osoba, nego upis u sudski ili drugi odgovarajući registar (registar umjetničkih organizacija, registar udruga). Kada se kazališna družina osniva kao umjetnička organizacija, rješenjem o upisu nalaže se upis u Očevidnik kazališta.

³² Dakle, javnu kazališnu ustanovu određuje tko je njen osnivač, a ne služba koju obavlja. Da se u ZK-u primijenio kriterij javne službe, sve kazališne ustanove, pa i one kojih su osnivači privatne osobe, potpadale bi pod kategoriju javnih ustanova, jer ZK eksplicitno određuje kako je kazališna djelatnost javna služba. V. čl. 3. st. 1. ZK-a.

³³ Kao primjere posebne kazališne ustrojbene jedinice u okviru ustanove navodimo Teatar &TD u sastavu Studentskog centra u Zagrebu (v. <https://min-kulture.gov.hr/istaknute-teme/ocevidnik-kazalista-16607/16607?nid=244>; posjećeno 28.1.2023.) odnosno Dječje kazalište Dubrava u sastavu Narodnog sveučilišta Dubrava (v. u Očevidniku kazališta na mrežnoj stranici <https://min-kulture.gov.hr/istaknute-teme/ocevidnik-kazalista-16607/16607?nid=1773>; posjećeno 28.1.2023.). Također, čest je slučaj da određene kazališne družine djeluju kao posebne ustrojbene jedinice umjetničkih organizacija. Tako djeluje primjerice Kazališna družina Divan Teatar kao zasebna ustrojstvena jedinica unutar Umjetničke organizacije Divan Teatar (v. u Očevidniku kazališta na mrežnoj stranici <https://min-kulture.gov.hr/istaknute-teme/ocevidnik-kazalista-16607/16607?nid=1817>; posjećeno 28.1.2023.). S druge strane imamo primjere neformalnih grupa koje u svojem nazivu imaju naznaku kazališta ili sličnu (posebice u slučaju kazališnog amaterizma) koje djeluju pri drugim subjektima (najčešće pučkim otvorenim učilištima i sl. ustanovama), ali na koje se ne primjenjuju odredbe Zakona o kazalištima, npr. Amatersko kazalište Daruvar kao sekcija pri Pučkom otvorenom učilištu Daruvar (v. na mrežnoj stranici <https://pou-daruvar.hr/amatersko-kazaliste-daruvar/>; posjećeno 28.1.2022.).

Ako ministarstvo nadležno za kulturu utvrdi da kazalište, kazališna družina i kazališna kuća ne ispunjava koji od uvjeta iz čl. 5. st. 1., 2. i 3. ZK-a, odredit će osnivaču rok u kojem je dužan otkloniti uočene nedostatke. Ne otkloni li osnivač uočene nedostatke u određenome roku, ministarstvo nadležno za kulturu brisat će rješenjem kazalište, kazališnu družinu i kazališnu kuću iz Očevidnika kazališta. Protiv navedenog rješenja o brisanju žalba nije dopuštena, ali se može pokrenuti upravni spor pred nadležnim upravnim sudom. Očevidnik kazališta vodi ministarstvo nadležno za kulturu, a ministar nadležan za kulturu napatkom propisuje njegov sadržaj i način vođenja.

Prema čl. 71. st. 5. do donošenja novog napatka ministra nadležnog za kulturu³⁴ ostaje na snazi Pravilnik o očevidniku kazališta („Narodne novine“, br. 36/20.), koji propisuje sadržaj, način vođenja te postupak i rokovi upisa u Očevidnik kazališta (u daljnjem tekstu: Očevidnik) koji se vodi u Ministarstvu kulture. Očevidnik sadrži temeljne podatke o svim javnim i privatnim kazalištima, kazališnim družinama i kazališnim kućama u Republici Hrvatskoj, bilo da obavljaju kazališnu djelatnost kao pravne osobe ili kao posebne ustrojstvene jedinice unutar pravne osobe. Očevidnik se sastoji od Upisnih listova označenih brojevima koji se ispunjavaju na temelju podnesene prijave za upis, a prema Obrascu koji je sastavni dio ovog Pravilnika.

Prema čl.3. Pravilnika, u Upisni list upisuje se:

1. broj upisnog lista;
2. naziv kazališta, kazališne družine ili kazališne kuće, osobni identifikacijski broj odnosno naziv posebne ustrojstvene jedinice u sastavu pravne osobe i osobni identifikacijski broj pravne osobe u čijem je sastavu;
3. status kazališta, kazališne družine ili kazališne kuće (ustanova, umjetnička organizacija, trgovačko društvo);
4. sjedište kazališta, kazališne družine ili kazališne kuće odnosno sjedište posebne ustrojstvene jedinice u sastavu (adresa, telefon, e-mail, adresa mrežne stranice);
5. naziv i sjedište osnivača kazališta, kazališne družine ili kazališne kuće;
6. naziv i sjedište pravne osobe u čijem je sastavu posebna ustrojstvena jedinica;
7. broj i datum akta o osnivanju kazališta, kazališne družine ili kazališne kuće odnosno posebne ustrojstvene jedinice u sastavu;
8. broj i datum donošenja statuta i suglasnosti osnivača;
9. broj i datum upisa kazališta, kazališne družine ili kazališne kuće, odnosno posebne ustrojstvene jedinice u sastavu u sudski ili drugi registar;
10. broj i datum rješenja kojim je utvrđeno da su ispunjeni uvjeti za osnivanje kazališta ili kazališne kuće sukladno Zakonu o kazalištima;
11. ime i prezime intendanta / ravnatelja / vršitelja dužnosti i datum njegova imenovanja;
12. popis članova kazališnoga vijeća (ime i prezime, stručna sprema, zanimanje, datum imenovanja);
13. statusne promjene i prestanak djelovanja kazališta, kazališne družine ili kazališne kuće odnosno posebne ustrojstvene jedinice;
14. posebne napomene.

---

³⁴ V. čl. 9. st. 7. ZK-a.

Prema čl.4. Pravilnika, svaki Upisni list u Očevidniku ima svoj broj. Broj Upisnog lista je redni broj upisa kazališta, kazališne družine ili kazališne kuće, odnosno posebne ustrojstvene jedinice u sastavu, a sastoji se od oznake KAZ i rednog broja upisa odvojenog crticom. Prilikom upisa promjene unose se novi podaci u odgovarajuću rubriku. Sastavni dio Očevidnika čini i abecedni popis (Imenik) kazališta, kazališnih družina ili kazališnih kuća odnosno posebnih ustrojstvenih jedinica u sastavu koji sadrži naziv, sjedište i redni broj Upisnog lista, a omogućava pretraživanje po jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave u kojima je sjedište kazališta, kazališne družine i kazališne kuće odnosno posebne ustrojstvene jedinice u sastavu. Prema čl.6. Pravilnika, upis u Očevidnik obavlja se na temelju prijave za upis. Prijavu za upis podnosi intendant ili ravnatelj, voditelj ili druga odgovorna osoba (vršitelj dužnosti intendanta ili ravnatelja odnosno privremeni ravnatelj), a za posebne ustrojstvene jedinice u sastavu voditelj odnosno odgovorna osoba u pravnoj osobi u čijem se sastavu nalazi (čl.6.st.2. Pravilnika). Prijava za upis u Očevidnik podnosi se u roku od osam dana od pravomoćnosti rješenja o upisu kazališta, kazališne družine ili kazališne kuće u sudski ili drugi registar odnosno posebne ustrojstvene jedinice u sastavu u sudski ili drugi registar. Za kazalište i kazališnu kuću se dostavlja i rješenje o ispunjenju uvjeta za osnivanje kazališta ili kazališne kuće sukladno Zakonu o kazalištima. Za točnost podataka iz prijave odgovorne su gore navedene osobe. Prijava za upis u Očevidnik ispunjava se u smislu čl.7. Pravilnika elektronički, na posebnom Obrascu koji je sastavni dio Pravilnika i dostupan je na mrežnim stranicama Ministarstva kulture. Ispunjeni obrazac šalje se elektroničkim putem na pisarnicu Ministarstva kulture. Nepotpune i netočne prijave vraćaju se prijavitelju na ispravak i dopunu. Osobe iz čl.6. st.2. Pravilnika dužne su redovito prijavljivati sve promjene podataka iz čl.3. Pravilnika, na način i u roku propisanim Pravilnikom. Podaci iz prijave se nakon provjere redovito unose u Očevidnik.

Prema čl. 10. st. 1. ZK-a, privatno kazalište, privatna kazališna družina i privatna kazališna kuća mogu se osnovati ako su ispunjeni uvjeti iz ZK-a (čl.5.), a po postupku sukladnom propisima po kojima se osnivaju.³⁵ Nastavno na to, privatno kazalište, privatna kazališna družina i privatna kazališna kuća imaju tijela propisana posebnim zakonima na temelju kojih su osnovani.³⁶

Prema čl. 11. st. 1. ZK-a, kazalište i kazališna družina prestaje s radom sukladno zakoni-
ma.³⁷ Odluka o prestanku rada i statusnim promjenama³⁸ kazališta i kazališne družine kojima je osnivač ili suosnivač jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i pravna osoba u pretežitom vlasništvu Republike Hrvatske ili jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave može se donijeti uz prethodnu suglasnost ministarstva nadležnog za kulturu, po pri-

³⁵ V. čl. 5.-8. i čl. 12.-15. Zakona o ustanovama; čl. 68.-70., čl. 133.-134., čl. 173.-210. i čl. 385.-397.f Zakona o trgovačkim društvima; čl. 11. i 12. Zakona o pravima samostalnih umjetnika i poticanju kulturnog i umjetničkog stvaralaštva i čl.11. Zakon o udrugama.

³⁶ V. čl. 35. – 51. Zakona o ustanovama; čl. 239.-300. i čl. 422. – 499. Zakona o trgovačkim društvima; čl.14. Zakona o pravima samostalnih umjetnika i poticanju kulturnog i umjetničkog stvaralaštva i čl. 16.-19. Zakona o udrugama.

³⁷ V. čl. 71. – 74. Zakona o ustanovama; čl. 97.-103., čl. 367.-384. i čl.466.-472.g Zakona o trgovačkim društvima; čl. 18. Zakona o pravima samostalnih umjetnika i poticanju kulturnog i umjetničkog stvaralaštva i čl. 48. – 53. Zakona o udrugama.

³⁸ V. čl. 69. Zakona o ustanovama; čl. 512.-582. Zakona o trgovačkim društvima i čl. 38.-41. Zakona o udrugama. Detaljnije ZLATOVIĆ, D., *Statusne promjene udruga*, Informator, br. 6365., 11.5.2015., str. 9. i ZLATOVIĆ, D., *Učinci statusnih promjena ustanova na radnopravni status zaposlenika*, Financije i porezi : časopis za poduzeća i banke, obrtnike, proračune i proračunske korisnike, neprofitne i ostale organizacije, vol. 23., br.10., 2018., str. 129-134.

bavljenom mišljenju kulturnog vijeća nadležnog za dramsku i plesnu te glazbenu i glazbeno-scensku umjetnost pri ministarstvu nadležnom za kulturu.³⁹

Kazalište i kazališna družina dužni su čuvati dokumentarno i arhivsko gradivo u skladu s propisima o zaštiti arhivskog gradiva i arhivima (čl. 12. st. 1. ZK-a).⁴⁰ Prikupljanje i čuvanje dokumentarnog i arhivskog gradiva kazališta i kazališnih družina uređuje se pravilnikom kojeg donosi ministar nadležan za kulturu.

2.3. Nacionalna kazališta

Posebni status u Republici Hrvatskoj imaju nacionalna kazališta, što je rezultanta njihovog povijesno-kulturološkog značenja kao institucija koje bi na poseban način trebale promicati kazališnu estetiku i intervenirati u nacionalni kulturni identitet kao moderne strateški vođene institucije vrhunske kulture.⁴¹

Prema čl. 28. st. 1. ZK-a nacionalno kazalište organizira se tako da ostvaruje programe dramske, glazbene i glazbeno-scenske umjetnosti, uvažavajući teritorijalnu ravnomjernost i regionalnu zastupljenost u obavljanju kazališne djelatnosti. Iz ove definicije razvidno je da nacionalna kazališta strukturno i programski moraju uključivati tri važna kazališna segmenta – dramu, balet i operu, kako u repertoarnom tako i u ustrojbenom smislu, što onda pretpostavlja tri posebne organizacijske jedinice u njima. Zakonom je apostrofirana i izrijeком propisana dužnost međusobne suradnje nacionalnih kazališta, posebice u vidu koprodukcijskih izvedbi i poticanja gostovanja na temelju reciprociteta i zajedničkog interesa, a u cilju poboljšanja suradnje i kulturne strategije.⁴²

U čl. 29. st. 1. ZK-a navedena je zatvorena lista nacionalnih kazališta koji status *ex lege* imaju: Hrvatsko narodno kazalište u Zagrebu,⁴³ Hrvatsko narodno kazalište u Osijeku, Hrvatsko narodno kazalište Split, Hrvatsko narodno kazalište Ivana pl. Zajca Rijeka i Hrvatsko narodno

³⁹ V. čl. 16. Zakona o kulturnim vijećima i financiranju javnih potreba u kulturi ("Narodne novine", br.83/22.). Detaljnije ZLATOVIĆ, D., ŠKARICA, M., GALIĆ, A., *Kulturna vijeća i javne ustanove u kulturi – novi pravni okvir upravljanja i financiranja*, Zbornik radova Veleučilišta u Šibeniku, br. 3.-4., 2022., str. 10.

⁴⁰ V. čl. 6. st. 1. u svezi s čl. 3. st. 1. toč. i) Zakona o arhivskom gradivu i arhivima ("Narodne novine", br. 61/18., 98/19. i 114/22).

⁴¹ Vidi BANOVIĆ, S., *op.cit.*, str. 199.-208.

⁴² V. Sporazum o suradnji s ciljem poboljšanja institucijske suradnje, koprodukcija, uzajamnih gostovanja i razmjene predstava među nacionalnim kazalištima od 3. svibnja 2021. Pokrenut je od strane HNK Ivana pl. Zajca Rijeka i inicijativa za osnivanje konzorcija svih hrvatskih narodnih kazališta – K-HNK – uz posredovanje, kulturno-političku, pravnu i financijsku podršku Ministarstva kulture i medija, ali za sada bez realizacije te ideje. Za razliku od toga, suradnja saveznih (državnih) kazališta u Austriji dobila je posebnu dimenziju i organizacijski model. Naime tamo su u kolovozu 1998. savezna (državna) kazališta reorganizirana kao društva s ograničenom odgovornošću pod upravom posebnog holdinga. Vlasnik Bundestheater-Holdinga je Republika Austrija. Burgtheater GmbH, Wiener Staatsoper GmbH i Volksoper Wien GmbH neovisna su i umjetnički samostalna trgovačka društva (d.o.o.) u 100% vlasništvu Bundestheater-Holding GmbH. Njihove kulturne zadaće definirane su saveznim zakonom - Bundesgesetz über die Neuorganisation der Bundestheater (Bundestheaterorganisationsgesetz - BThOG) StF: BGBl. I Nr. 108/1998 (NR: GP XX RV 1207 AB 1330 S. 134. BR: 5726 AB 5730 S. 643.). Bundestheater-Holding odgovoran je za upravljanje državnim kazalištima u skladu s njihovim kulturnim i gospodarskim ciljevima.

⁴³ Prema Zakonu o kazalištima iz 1991. Hrvatsko narodno kazalište u Zagrebu bilo je atribuirano i kao državno i matično kazalište nacionalnih kazališta i cjelokupne nacionalne glazbeno-scenske i dramske umjetnosti u Republici Hrvatskoj. Ova je atribucija izostala u zakonu o kazalištima iz 2006., jer su nejasni "pravni dosezi njegove matičnosti". Cit. JOSIPOVIĆ, I., *Pravne i organizacijske odrednice hrvatske kulturne politike*, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, vol. 47., br. 5., 1997., str. 586.

kazalište u Varaždinu.⁴⁴ Ipak, među njima Hrvatsko narodno kazalište u Zagrebu, kao povijesno najstarije naše nacionalno kazalište, ima status središnjeg nacionalnog kazališta, čije se zadaće propisuju posebnim pravilnikom iz čl. 31. st. 2. ZK-a. Suosnivači Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu su Republika Hrvatska s udjelom od 51 % i Grad Zagreb s udjelom od 49 %.

U sastavu Hrvatskog narodnog kazališta Ivana pl. Zajca Rijeka djeluje Talijanska drama, čije djelovanje se pobliže uređuje statutom Hrvatskog narodnog kazališta Ivana pl. Zajca Rijeka.⁴⁵

2.4. Sredstva za rad javnog kazališta i javne kazališne družine

Financiranje javnog kazališta i javne kazališne družine osigurava se: sredstvima njihovog osnivača na temelju prihvaćenog prijedloga programa i financijskog plana; sredstvima ministarstva nadležnog za kulturu za programe nacionalnih kazališta sukladno posebnom ugovoru; iz proračuna Republike Hrvatske te proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, u dijelu u kojem isti program kazališta odnosno kazališne družine utvrde kao javnu potrebu; iz vlastitih prihoda kazališta i kazališne družine; iz sponzorstava i darovanja, te iz sredstava ostvarenih na druge načine u skladu sa zakonom.⁴⁶

Prema čl. 30. st. 1. ZK-a, sredstva za rad javnog kazališta i javne kazališne družine osigurava osnivač na temelju prihvaćenog prijedloga programa i financijskog plana. Ova sredstva za rad uključuju sredstva za plaće, produkcijska sredstva, materijalne rashode, kao i sredstva za investicije i investicijsko održavanje, ako posebnim zakonima nije drukčije određeno. Pri tome, produkcijska sredstva uključuju honorare te troškove opreme i izvođenja programa. Osnivač je dužan osigurati sredstva za plaće i druga materijalna prava kazališnih umjetnika i kazališnih radnika. Navedena sredstva za rad javnog kazališta i javne kazališne družine dužan je osigurati osnivač sukladno kriterijima i standardima koje na prijedlog kazališnog vijeća utvrđuje osnivač, a za nacionalna kazališta ministar nadležan za kulturu pravilnikom.⁴⁷ Kad su u pitanju nacionalna kazališta, ministarstvo nadležno za kulturu sudjeluje u financiranju njihovih programa, koje u pravilu obuhvaća mandatno razdoblje intendanta nacionalnog kazališta. Iznos ovih sredstava za svaku godinu utvrđuje se ugovorom između ministarstva nadležnog za kulturu, osnivača i nacionalnog kazališta.

⁴⁴ Sama činjenica što neka javna kazališta imaju u svojem nazivu riječi "Hrvatsko narodno kazalište" (npr. Hrvatsko narodno kazalište Zadar i Hrvatsko narodno kazalište u Šibeniku) ne znači da se radi o nacionalnim kazalištima, jer taj status imaju samo eksplicitno navedena kazališta u ZK-u. Dakle, samo se zakonom može dodijeliti status nacionalnog kazališta, a ne autonomnim aktom javnog kazališta (odluka o osnivanju i/ili statut).

⁴⁵ Odredbom čl. 16. st. 1. toč. 6. Statuta Hrvatskog narodnog kazališta Ivana pl. Zajca Rijeka od 23. prosinca 2013. propisano je kako kao posebna umjetnička ustrojbeno jedinica unutar HNK Ivana pl. Zajca Rijeka djeluje Talijanska drama. Talijanska drama svojim djelovanjem potiče i unapređuje održavanje, razvoj i iskazivanje kulture i tradicije talijanske nacionalne manjine (čl. 22. st. 2. Statuta).

⁴⁶ Npr. obavljanjem usluga u području ugostiteljstva i trgovine, odnosno ugovorima o raspolaganju kazališnim prostorom ili opremom (najam, zakup i sl.). Detaljnije o modalitetima financiranja kazališta kod KODRIČ GAGRO, A., *Financing the Theatre System in the Republic of Croatia*, Slavia Meridionalis, br.19., 2019., str. 7. "... idealna financijska osnova za nesmetani i kontinuirani rad organizacija u kulturi i umjetnosti bila bi [...] uravnotežena i realna kombinacija sredstava iz različitih izvora financiranja, što je veliki izazov u praksi." Cit. VIŠTICA, O., *Alternativni izvori financiranja kulture – Pregled međunarodnih fondacija i programa*, Ministarstvo kulture, Zagreb, 2002., str. 19. Neki autori navode kako su izvori financiranja u kulturi: proračunsko financiranje (direktno financiranje, indirektno financiranje, financiranje javnih potreba u kulturi), korporativna podrška (donacije, sponzorstva i dr. oblici korporativne podrške), vlastiti prihodi i alternativni izvori financiranja. Tako MIHALJEVIĆ, M., *Uloga i značaj korporativne podrške u financiranju kazališta u Republici Hrvatskoj*, doktorska disertacija, Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku, 2015., str. 52.-112.

⁴⁷ O problemima subvencioniranja kazališta v. LUKIĆ, D., *Kazalište, kultura, tranzicija*, HC ITI, Zagreb, 2011., str. 35.

Prema čl. 32. st. 1. ZK-a, sredstva za rad kazališta i kazališne družine mogu se osiguravati i iz proračuna Republike Hrvatske te proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, u dijelu u kojem program utvrde kao javnu potrebu.⁴⁸

Nadalje, sredstva za rad kazališta i kazališne družine osiguravaju se i iz vlastitih prihoda ostvarenih obavljanjem osnovne djelatnosti i ostalih djelatnosti za koje su registrirani, sponzorstvima, darovanjima i na druge načine u skladu sa zakonima.

Sredstva za posebne programe koja uključuju festivale, konferencije, međunarodna gostovanja i druge kulturne događaje osigurava osnivač, a ovisno o svome interesu i tijela državne uprave u čijem je djelokrugu program koji se ostvaruje, kao i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave na području kojih se program ostvaruje te druge pravne i fizičke osobe.

2.5. Ansambl narodnih plesova i pjesama Hrvatske - Lado

U novom ZK-u posebno mjesto nalazi regulacija pravnog statusa Ansambla Lado, koje nije bilo posebno uređeno u ranijem ZK-u '06.

Ansambl Lado je prema čl. 55. st. 1. ZK-a javna ustanova u kulturi koja obavlja djelatnost od posebnog interesa za Republiku Hrvatsku. Djelatnost Ansambla Lado je umjetničko stvaralaštvo i reproduktivno izvođenje hrvatske narodne baštine. Ansambl Lado djeluje kao plezni folklorni ansambl, folklorni zbor i orkestar. U Ansamblu Lado folklornu djelatnost obavlja izvođački dio ansambla i prateće službe čiji se opis poslova utvrđuje pravilnikom o radu, na koji prethodnu suglasnost daje ministarstvo nadležno za kulturu.

2.6. Festivali i manifestacije od nacionalnog značenja

Prema čl. 65. ZK-a, odlukom o organiziranju festivala ili druge manifestacije od nacionalnog značenja ministar nadležan za kulturu utvrđuje njihov status, ustrojstvo i financiranje, uzimajući u obzir sljedeće kriterije:

- provedbu programa od nacionalnog značaja, odnosno promicanje i očuvanje nacionalnih kulturnih vrijednosti;
- doprinos međunarodnoj afirmaciji Republike Hrvatske i njezine kulture;
- dokazanu umjetničku izvrsnost programa;
- kontinuitet u održavanju i ostvarivanju programskih sadržaja od javnog interesa za Republiku Hrvatsku;
- promidžbu hrvatskih umjetnika;
- promidžbu kulturne baštine i suvremene umjetnosti;
- promidžbu kulturne raznolikosti i interkulturnog dijaloga.⁴⁹

---

⁴⁸ "Analizom Izvješća o radu hrvatskih nacionalnih kazališta utvrđeno je da se nacionalna kazališta u prosjeku financiraju s 87,9% sredstvima proračuna (prihodi iz proračuna i pomoći koje se u najvećem dijelu osiguravaju iz proračuna) te samo s 5,9% udjela vlastitih sredstava koja osiguravaju prodajom ulaznica i pretplatom, iznajmljivanjem prostora i opreme, pribavljanjem sponzorstva i donacija". Cit. BESTVINA BUKVIĆ, I., MIHALJEVIĆ, M., TOKIĆ, I., *Kulturna politika i utjecaj zakonskog okvira na financiranje kazališta*, Pravni vjesnik, Osijek, god.31., br.3.-4., 2915., str. 158.

⁴⁹ Ovaj su status za važenja ranijeg ZK'06 imali sljedeći festivali i manifestacije od nacionalnog značenja: Splitsko ljetno, Dubrovačke ljetne igre, Varaždinske barokne večeri, Osorske glazbene večeri, Međunarodni dječji festival Šibenik – Hrvatska i Međunarodna smotra folkloru Zagreb.

Ako se navedenom odlukom utvrdi status nacionalnog festivala ili manifestacije za koji financijska sredstva, uz Republiku Hrvatsku osiguravaju i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, ugovorom se uređuju međusobna prava i obveze u osiguranju sredstava i sva ostala pitanja vezana uz njihov rad, a na temelju prihvaćenog programa rada i financijskog plana festivala ili manifestacije.

Za razliku od festivala ili drugih manifestacija od nacionalnog značenja, predstavničko tijelo jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave odlukom o organiziranju festivala ili druge manifestacije od lokalnog značenja utvrđuje njihov status, ustrojstvo i financiranje uz odgovarajuću primjenu kriterija koji se primjenjuju kod nacionalnih festivala i manifestacija.

2.7. Nadzor nad radom

Prema čl. 66. ZK-a, nadzor nad zakonitošću rada i općih akata kazališta i kazališne družine koji se osnivaju prema odredbama ZK-a te Ansambla Lado obavlja ministarstvo nadležno za kulturu.

3. Unutarnje ustrojstvo i tijela javnih kazališta i javnih kazališnih družina

3.1. Unutarnje ustrojstvo javnih kazališta i javnih kazališnih družina

Odredbom čl. 34. Zakona o ustanovama propisano je kako se unutarnje ustrojstvo ustanove uređuje statutom sukladno zakonu i aktu o osnivanju.⁵⁰ Zakonodavac je pošao od koncepta kako u Zakonu o ustanovama kao *lex generalis* nisu zadani strogi okviri kako bi strukturno ustanove trebale biti organizirane i kako trebaju funkcionirati. Štoviše, kako je razvidno analizom citirane odredbe čl. 34. Zakona o ustanovama zakon i akt o osnivanju mogu samo naznačiti rješenja u tom pogledu, a precizna organizacijska struktura ustanove treba biti uređena statutom ustanove.⁵¹

Unutarnje ustrojstvo ustanove, nazivi, djelokrug i način upravljanja njenim ustrojstvenim jedinicama, sistematizacija radnih mjesta i okvirni broj zaposlenika utvrđuje se prema vrsti, srodnosti, opsegu i međusobnoj povezanosti poslova koje ustanova obavlja.

Na tragu te generalne regulacije, odredbom čl. 13. Zakona o kazalištima (ZK) je propisano kako se ustrojstvo i upravljanje kazalištem i kazališnom družinom pobliže uređuje statutom i/ili drugim općim aktom kazališta i kazališne družine, odnosno općim aktom pravne osobe u čijem je sastavu, a u skladu sa zakonima i aktom o osnivanju. Dakle, ovim se posebnim zakonom proširuje krug općih akata kojima se može pobliže urediti unutarnje ustrojstvo kazališta odnosno kazališne družine kao ustanova *sui generis*, na način da to može biti uređeno statutom kazališta, statutom kazališta i drugim općim aktom kazališta odnosno isključivo drugim aktom kazališta. Dakle, statutom kazališta se može, ali i ne mora urediti unutarnji ustroj kazališta i kazališne družine. Međutim uvijek ta regulacija unutarnjeg ustrojstva kazališta i kazališne družine mora biti usklađena sa zakonom i aktom o osnivanju ustanove. Za pretpostaviti je kako će se ova zakonska odredba najčešće operacionalizirati u praksi na način da unutarnji ustroj kazališta i kazališne družine bude načelno određen statutom kazališta odnosno kazališne družine, a onda pobliže propisan posebnim pravilnikom o unutarnjoj organizaciji kazališta odnosno kazališne družine.

⁵⁰ MEDVEDOVIĆ, D., *Zakon o ustanovama s kratkim komentarima, napomenama i stvarnim kazalom*, Informator, Zagreb, 1995., str. 52.

⁵¹ PIČULJAN, Z., *Ustrojstvo i organi ustanove*, Informator, br. 4137., 30.10.1993., str. 15.

To što određena kazališna ustanova statutom i/ili drugim općim aktom predvidi organizacijske jedinice ne dovodi u pitanje status kazališne ustanove kao jedinstvene pravne osobe s pravima, obvezama i odgovornostima koje ima na temelju zakona, statuta i odluka osnivača. Unutarnje ustrojstvo i djelokrug unutarnjih ustrojstvenih jedinica osigurava se skladno i sustavno obavljanje djelatnosti kazališne ustanove. Kazališna ustanova kao cjelina i unutarnje ustrojstvene jedinice povezane su, u međusobnoj su svezi kako bi se u ostvarivanju djelatnosti postigla što viša razina ostvarivanja planiranih poslova i što bolji rezultati rada.

Ukoliko je kazalište odnosno kazališna družina u sastavu druge pravne osobe tada se njena unutarnja organizacija uređuje općim aktom pravne osobe u čijem su sustavu.

Ustrojstvene jedinice kazališta odnosno kazališne družine nemaju svojstvo pravne osobe i u načelu nemaju ovlaštenja u pravnom prometu.

3.2. Tijela javnog kazališta i javne kazališne družine

U području statusa i djelovanja ustanova u kulturi Republici Hrvatskoj, uz posebne zakone koji uređuju specifična pitanja ustanova u pojedinim područjima djelovanja (kazalište, muzeji, knjižnice i sl.), temelji propisi su Zakon o ustanovama i Zakon o kulturnim vijećima i financiranju javnih potreba u kulturi („Narodne novine“, br. 83/22.; u nastavku teksta: ZKV). Ipak, kako se ZKV prvenstveno odnosi na ustanove u kulturi čije djelovanje nije uređeno posebnim zakonom, a kazališne ustanove imaju svoj ZK kao *lex specialis*, odredbe ZKV-a imaju tek iznimnu primjenjivost na problematiku upravljanja u javnim kazališnim ustanovama.⁵² Naime, odredbe ZKV-a ne primjenjuju se na ustanove u kulturi čije je osnivanje, ustrojstvo, upravljanje i rad uređeno navedenim posebnim zakonima, osim odredbi članka 38. i članka 41. stavka 4.⁵³, ⁵⁴ ZKV-a koji se primjenjuje na sve ustanove u kulturi.⁵⁵

Prema čl. 14. ZK-a tijela javnog kazališta i javne kazališne družine su intendant, odnosno ravnatelj i kazališno vijeće.

Kod privatnih kazališta, privatnih kazališnih družina i privatnih kazališnih kuća iz čl. 7. st. 2. ZK-a, koja su osnovana i organizirana kao ustanove, situacije je ipak drukčija, jer se na njih odnose generalne odredbe o tijelima ustanova iz ZU i posebne odredbe ZKV-a, ako se financiraju iz sredstava državnog proračuna i proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.⁵⁶

---

⁵² Ipak, ZKV će se odnositi na one slučajeve kazališta u sastavu, gdje se ne radi o kazalištu kao samostalnoj pravnoj osobi, nego o organizacijskom dijelu druge pravne osobe (posebice ustanove u kulturi).

⁵³ Odredba čl.38. ZKV-a, ne odnosi se na kazališta, jer izrijekom propisuje kako predstavnike osnivača u upravno vijeće imenuje i razrješuje ministar nadležan za kulturu za muzeje, arhive i knjižnice kojima je osnivač Republika Hrvatska, sukladno posebnim zakonima.

⁵⁴ Tako prema čl.41.st.4. ZKV-a po razrješenju s dužnosti ravnatelja ili nakon isteka mandata osoba koja je prije obnašanja dužnosti bila zaposlena na neodređeno vrijeme u ustanovi u kulturi ima pravo povratka na rad odnosno rasporeda na radno mjesto jednake složenosti poslova, za koje je propisan isti stupanj obrazovanja i potrebno radno iskustvo u jednako trajanju odnosno pravo povratka na rad kod poslodavca kod kojeg je bila u radnom odnosu na neodređeno vrijeme prije početka obnašanja dužnosti ravnatelja, bez provedbe javnog natječaja, a što se pobliže uređuje sporazumom s poslodavcem. Ova se odredba odnosi i na intendanta/ravnatelja javnog kazališta odnosno javne kazališne družine.

⁵⁵ Tako ZLATOVIĆ, D., GALIĆ, A., ŠKARICA, M., *op. cit.*, str. 17.

⁵⁶ V. čl. 35. st. 1. ZU u svezi s čl. 39. st. 1. ZKV-a. Iz toga je razvidno kako privatnim kazalištima i kazališnim družinama koja su organizirana kao privatne ustanove upravljaju ravnatelji tih ustanova. Kako su privatne kazališne ustanove obično s manjim brojem zaposlenika, čest će biti slučaj da ravnatelji tih privatnih kazališta imaju i ovlasti upravnih vijeća koja se ne osnivaju u onim privatnim ustanovama kazališnog tipa koja imaju 5 i manje zaposlenika (arg. iz čl. 39. st. 5. u svezi s čl. 37. st. 1. i 2. ZKV-a). Dakle, programsku i poslovnu politiku privatnih kazališta autonomno određuje njihov osnivač odnosno ravnatelj. Tako i BESTVINA BUKVIĆ, I., MIHALJEVIĆ, M., TOKIĆ, I., *op.cit.*, str. 152.

3.2.1. *Intendant odnosno ravnatelj javnog kazališta i javne kazališne družine*

Prema ZK-u, ravnatelj/intendant upravlja javnim kazalištem, a ne kolegijalno tijelo koje se ovdje nominira kao kazališno vijeće⁵⁷, čime se odstupa od generalne postavke iz čl. 35. st. 1. ZU, prema kojoj ustanovom upravlja upravno vijeće ili drugo kolegijalno tijelo (u daljnjem tekstu: upravno vijeće) ako posebnim zakonom nije drugačije određeno. Dakle, ZK kao *lex specialis* u slučaju javnih kazališta propisuje vezivanje upravne funkcije uz inokosna tijela ovisno o tipu javnog kazališta odnosno javne kazališne družine (intendant odnosno ravnatelj), a ne uz njihova kolegijalna (kazališno vijeće).

Tako intendant upravlja radom nacionalnog kazališta, dok ravnatelj upravlja javnim kazalištem odnosno javnom kazališnom družinom.⁵⁸ Intendant ne samo što upravlja radom nacionalnog kazališta, nego i osmišljava, organizira i provodi umjetnički program i za njega je odgovoran, organizira i vodi poslovanje, predstavlja i zastupa kazalište u pravnom prometu i pred tijelima javne vlasti, donosi godišnji program rada i razvoja nacionalnog kazališta, vodi poslovnu politiku i odgovoran je za zakonitost rada kazališta. Zadaće i ovlasti intendanta nacionalnog kazališta pobliže se utvrđuju aktom o osnivanju i statutom. Prema čl. 16. ZK-a, intendant nacionalnog kazališta je dobio novu ovlast da samostalno imenuje poslovnog ravnatelja⁵⁹

⁵⁷ ZLATOVIĆ, D., *Usklađivanje ustrojstva i općih akata javnih kazališta s odredbama Zakona o kazalištima*, Informator, Zagreb, god. XLV., br. 4520., str. 5.-6.

⁵⁸ V. čl. 15. st. 1. i čl. 17. st. 1. ZK-a. Ovim su zadržana rješenja iz ranije važećeg Zakona o kazalištima iz 2006. (čl. 22. st. 1. i čl. 24. st. 1. toga Zakona). U kazališnom je jeziku intendant naziv za upravitelja kazališta, s prerogativima nacionalne ustanove, i to uglavnom kazališta koje obuhvaća dramu, operu i balet. Cit. ŠKAVIĆ, Đ., *Hrvatsko kazališno nazivlje*, HC ITI - UNESCO, Zagreb, 1999., str. 80. „Figura intendanta... uvelike utječe ne samo na upravljanje kazalištem već i na njegovo estetsko usmjerenje.... Upravitelj kazališta je tu kako bi podsjetio da je administracija sastavni dio stvaralačkog posla.“ Cit. PAVIS, P., *Pojmovnik teatra*, Akademija dramske umjetnosti Zagreb – Centar za dramsku umjetnost Zagreb – Izdanja Antibarbarus Zagreb, Zagreb, 2004., str. 138.

⁵⁹ V. čl. 16. st. 1. ZK-a. U ZK-u je opet izostalo određenje koje uvjete (npr. završen preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili specijalistički diplomski stručni studij, odnosno stječena visoka stručna sprema sukladno propisima koji su bili na snazi prije stupanja na snagu Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju iz 2003. iz područja društvenih znanosti, studij ekonomije ili prava ili studij produkcije ili studij menadžmenta u kulturi, radno iskustvo na organizacijskim i/ili rukovodećim poslovima, znanje stranih jezika itd.) mora ispunjavati poslovni ravnatelj, niti su definirani njegovi poslovi. Kako dakle to nije u ZK-u eksplicitno određeno, preostaje argumentom iz čl. 15. st. 2. ZK-a zaključiti kako se ova pitanja reguliraju aktom o osnivanju i statutom nacionalnog kazališta. Primjerice odredbom čl. 35. Statuta Hrvatskog narodnog kazališta Ivana pl. Zajca u Rijeci iz 2013. je propisano kako poslovni ravnatelj, „prema nalogu i uputama Intendanta, organizira, usmjerava i vodi financijsko poslovanje Kazališta na način da Kazalište u cijelosti provodi osnovni programski i financijski okvir“. Za razliku od te citirane odredbe, čl. 32. st. 2. Statuta Hrvatskog narodnog kazališta u Splitu iz 2013. regulirano je kako poslovni ravnatelj organizira i vodi poslovanje Kazališta (sic!), obavlja financijsku kontrolu svih kazališnih programa i projekata, predlaže intendantu mjere da se kazališni program i projekti izvršavaju uvijek i u cijelosti u odobrenim i raspoloživim financijskim okvirima, te zajedno s intendantom odgovara za poslovanje kazališta u skladu s financijskim okvirom i planom. Čl. 42. Statuta Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu iz 2012., kao i čl. 33. st. 1. Statuta Hrvatskog narodnog kazališta u Osijeku iz 2014. te čl. 23. st. 1. Statuta Hrvatskog narodnog kazališta u Osijeku iz 2014. sadrže isto normativno rješenje odnosno ovlaštenje poslovnog ravnatelja da organizira i vodi poslovanje nacionalnog kazališta. Ova ovlaštenja su preširoko određena, jer prema ranijem ZK'06 kao i prema novom ZK-a iz 2023., upravo intendant *ex lege* izrijekom osobno organizira i vodi poslovanje nacionalnog kazališta (v. čl. 15. st. 1. ZK-a). Ovakva postojeća statutarna rješenja polaze od pogrešne premise kako je intendant samo umjetnički upravitelj (voditelj) kazališta, međutim u njegovim su zakonskim ovlaštenjima inkorporirane i umjetničke i poslovodne ovlasti pa i odgovornost za vođenje i poslovanje kazališta. Stoga je nužno ovim razgraničenjima ovlaštenja intendanta i poslovnog ravnatelja posvetiti posebnu normativnu pozornost kod oblikovanja novih rješenja u statutima koji će biti usklađeni sa odredbama ZK-a u smislu čl. 67. st. 1. ZK-a, na tragu postojećih rješenja iz Statuta HNK Ivana pl. Zajca u Rijeci. Potrebno bi bilo *de lege ferenda* izrijekom u samom ZK-u propisati ovlaštenja poslovnog ravnatelja nacionalnog kazališta u smislu kompetencija stručnjaka suvremenog menadžmenta u kulturi. V. o kompetencijama i poslovima menadžmenta u kulturi (kazalištima) kod ANTOLOVIĆ, J., *Menadžment u kulturi*, Hadrian, Zagreb, 2009., str. 19.-29. i 42.-43.

te ravnatelja za dramski, operni i baletni program sukladno statutu, dok je prema ranijoj regulativi iz 2006. samo predlagao kazališnom vijeću njihovo imenovanje. Ovo novo rješenje je u cilju osiguravanja cjelovitog ostvarivanja poslovnog i umjetničkog programa intendanta s kojim se isti javio na natječaj i na temelju kojeg je i imenovan. Kako je intendant i odgovoran za rad i poslovanje nacionalnog kazališta sasvim je prihvatljivo rješenje da isti bira svoje prve suradnike u pojedinoj umjetničkoj odnosno poslovnoj domeni. Iako je i prema ranijoj regulativi intendant bio jedini ovlašten predlagač osoba za navedene ravnateljske funkcije u nacionalnom kazalištu, te kazališno vijeće nije imalo mogućnosti imenovati ravnatelje izvan prijedloga intendanta, moglo je ipak utjecati tako što je moglo odbiti njegov prijedlog i ne imenovati predložene osobe od strane intendanta za te funkcije, čime je moglo doći u pitanje cjelovito upravljanje u nacionalnim kazalištima i izvršenje programa istih kazališta, a time se moglo posredno iskazati nepovjerenje i samom intendantu. Sada je situacija jasnije uređena, pa ako je intendant upravitelj i tako odgovoran za poslovanje i zakonitost rada nacionalnog kazališta, tada mora biti i ovlašten samostalno birati svoje najbliže suradnike, što implicira i mogućnost da ih samostalno i razriješi dužnosti i prije isteka mandatnog razdoblja intendanta. Jasno kod toga, dakle i kod imenovanja i razrješenja ravnatelja intendant se treba pridržavati odredbi statuta nacionalnog kazališta odnosno drugih općih akata nacionalnog kazališta.

Intendant može prema odredbi čl. 16. st. 2. ZK-a jednog od ravnatelja iz čl. 16. st. 1. ZK-a imenovati svojim zamjenikom, kada isti može u slučaju spriječenosti intendanta obavljati i poslove koji ulaze u korpus upravljačkih ovlasti u nacionalnom kazalištu iz čl. 15. st. 1 ZK-a, akta o osnivanju i statuta nacionalnog kazališta.

Kako intendant nacionalnog kazališta ima samostalnu ovlast imenovati ravnatelje nacionalnog kazališta, oni dijele njegovu sudbinu, odnosno njihov je mandat ovisan i vezan za mandat intendanta. To uključuje i situaciju kada se razrješenjem intendanta, osobe koje obavljaju poslove poslovnog ravnatelja, odnosno ravnatelja za dramski, operni i baletni program, razrješuju se dužnosti i prestaje im rad o čemu odluku donosi vršitelj dužnosti intendanta, odnosno novi intendant.

Prema čl. 17. st. 1. i 2. ZK-a, ravnatelj javnog kazališta odnosno javne kazališne družine, osim što upravlja tim kazalištem odnosno kazališnom družinom, još i osmišljava, organizira i provodi umjetnički program i za njega je odgovoran, organizira i vodi poslovanje, predstavlja i zastupa kazalište, odnosno kazališnu družinu u pravnom prometu i pred tijelima javne vlasti, donosi godišnji program rada i razvoja, vodi poslovnu politiku i odgovoran je za zakonitost rada kazališta, odnosno kazališne družine. Zadaće i ovlasti ravnatelja pobliže se utvrđuju aktom o osnivanju i statutom. I ravnatelj može, sukladno statutu, imenovati svog zamjenika. Dakle, da li će ravnatelj javnog kazališta odnosno kazališne družine imati zamjenika ovisi je li to predviđeno u statutu, te da li će ravnatelj iskoristiti tu statutarnu mogućnost jer mu to nije obveza. Razrješenjem ravnatelja, zamjenik se razrješuje dužnosti i prestaje mu rad o čemu odluku donosi vršitelj dužnosti ravnatelja, odnosno novi ravnatelj. Iznimno, zamjenik ravnatelja koji je prije imenovanja bio zaposlen u javnom kazalištu, odnosno javnoj kazališnoj družini na neodređeno vrijeme ima pravo povratka na rad i rasporeda na radno mjesto koje odgovara njegovom stupnju obrazovanja i radnom iskustvu, a što se pobliže uređuje sporazumom s poslodavcem. Ovim zakonskim izuzetkom osigurana je konkurentnost i protočnost kazališnog osoblja i na više dužnosti, uz zadržavanje stečenih prava iz radnog odnosa, čime se

dodatno potencira pravna i socijalna sigurnost za iste osobe koje se odluče odnosno budu imenovani zamjenikom ravnatelja u smislu čl. 17. st. 4. – 6. ZK-a.

Odredbom čl. 18. ZK-a uređeno je imenovanje intendanta nacionalnih kazališta na način da postoji dvojni režim ovisno, s jedne strane, radi li se o intendantu Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu kao središnjeg nacionalnog kazališta iz čl. 29. st.2. ZK-a, odnosno, s druge strane, radi li se o intendantima ostalih nacionalnih kazališta iz čl. 29. st. 1. ZK-a.

Tako prema čl. 18. st. 1. ZK-a intendanta Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu imenuje i razrješava Vlada Republike Hrvatske na zajednički prijedlog ministra nadležnog za kulturu i gradonačelnika Grada Zagreba.⁶⁰ Ako se ovaj zajednički prijedlog ne utvrdi u roku od sedam dana od dana podnošenja pisanog zahtjeva ministra nadležnog za kulturu ili gradonačelnika Grada Zagreba radi utvrđivanja zajedničkog prijedloga, intendanta Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu imenuje i razrješava Vlada Republike Hrvatske na prijedlog ministra nadležnog za kulturu. Imenovanje i razrješavanje vršitelja dužnosti intendanta Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu obavlja se na isti način, ali bez provođenja javnog natječaja.

Za razliku od toga uređenja, prema čl. 18. st. 4. ZK-a, intendanta drugog nacionalnog kazališta na prijedlog kazališnog vijeća imenuje i razrješava izvršno tijelo osnivača, odnosno sporazumno izvršna tijela osnivača kada nacionalno kazalište ima više osnivača.⁶¹ Imenovanje i razrješavanje vršitelja dužnosti intendanta drugog nacionalnog kazališta (osim HNK u Zagrebu) obavlja se na isti način, ali bez provođenja javnog natječaja. Ako u skladu sa stavkom 4. čl. 18. ZK-a, a na dan isteka mandata ne bude razriješen intendant nacionalnog kazališta i imenovan novi intendant nacionalnog kazališta, odnosno vršitelj dužnosti intendanta nacionalnog kazališta, intendanta nacionalnog kazališta kojemu je istekao mandat razriješiti će ministar nadležan za kulturu i imenovati vršitelja dužnosti intendanta nacionalnog kazališta bez provođenja javnog natječaja. Vršitelj dužnosti intendanta nacionalnog kazališta kojeg je imenovao ministar nadležan za kulturu obavlja svoju dužnost do imenovanja intendanta nacionalnog kazališta, odnosno vršitelja dužnosti intendanta nacionalnog kazališta u skladu sa stavkom 4. i/ili 5. čl. 18. ZK-a.

⁶⁰ Zadržan je koncept zajedničke nadležnosti ministra kulture i gradonačelnika Grada Zagreba kao u čl. 25. st.1. Zakona o kazalištima iz 2006.

⁶¹ Ovim je mijenjana dosadašnja regulativa u ovim slučajevima, kada je prema čl. 25. st. 3. Zakona o kazalištima iz 2006. intendanta drugog nacionalnog kazališta imenovalo i razrješavalo predstavničko tijelo osnivača, odnosno sporazumno predstavnička tijela osnivača kada je nacionalno kazalište imalo više osnivača, uz potvrdu ministra kulture. Razvidno je kako se ovlast za imenovanje (i razrješavanje) intendanta nacionalnog kazališta (izuzev HNK u Zagrebu) relocirala s predstavničkog na izvršno tijelo osnivača, uz brisanje ranije odredbe da takvo imenovanje mora potvrditi ministar kulture bez čije potvrde imenovanje (kao i razrješavanje) nije bilo validno. Ovakvo novo rješenje naslanja se, između ostaloga, i na odredbe Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi ("Narodne novine", br. 33/01., 60/01., 129/05., 109/07., 125/08., 36/09., 150/11., 144/12., 19/13. – pročišćeni tekst, 137/15. – ispravak, 123/17., 98/19. i 144/20.; u daljnjem tekstu: ZLPRS), u kojem je, između ostaloga, uređen djelokrug izvršnog odnosno predstavničkog tijela. Naime, prema čl. 35. st. 1. toč. 5. ZLPRS-a predstavničko tijelo je samo ovlašteno osnivati javne ustanove i druge pravne osobe za obavljanje gospodarskih, društvenih, komunalnih i drugih djelatnosti od interesa za jedinicu lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave, ali ne i imenovati ravnatelje tih ustanova, što bi ulazilo u korpus ovlaštenja izvršnog tijela iz čl. 48. st. 6. ZLPRS-a. Ovo rješenje je na tragu rješenja kojeg je implementirao ZKV u čl. 40. st.3. : „Ravnatelja ustanove u kulturi kojoj je osnivač ili suosnivač jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave imenuje i razrješuje izvršno tijelo odnosno izvršna tijela više osnivača sporazumno, uz prethodno mišljenje upravnog vijeća, ako je ono osnovano, a način raspisivanja i provedbe postupka javnog natječaja za imenovanje ravnatelja pobliže se uređuje statutom ustanove i ugovorom osnivača.“ Ipak, odredbe o tijelu ovlaštenom za imenovanje javnih ustanova u kulturi nisu harmonizirane jer drukčija rješenja sadrže posebni zakoni u nekim područjima u kulturi. Tako neke ravnatelje imenuju osnivači (v. čl. 26. st. 3. Zakona o muzejima i čl. 41. st. 6. Zakona o arhivskom gradivu i arhivima) odnosno predstavnička tijela osnivača (v. čl. 20. st. 3. Zakona o knjižnicama i knjižničnoj građi).

Ministar nadležan za kulturu ovlašten je imenovati vršitelja dužnosti intendanta nacionalnog kazališta i u drugim slučajevima u kojima intendantu nacionalnog kazališta prestaje mandat, odnosno ovlast vršitelju dužnosti intendanta nacionalnog kazališta, a osnivač, odnosno osnivači nisu postupili u skladu sa stavcima 4. i 5. čl. 18. ZK-a.

Prema čl. 19. st. 1. ZK-a, ravnatelja javnog kazališta i javne kazališne družine čiji su osnivači županije, Grad Zagreb, gradovi i općine imenuje i razrješava izvršno tijelo osnivača na prijedlog kazališnog vijeća. Imenovanje i razrješenje vršitelja dužnosti ravnatelja javnog kazališta i javne kazališne družine čiji su osnivači županije, Grad Zagreb, gradovi i općine obavlja se na isti način, ali bez provođenja javnog natječaja.

Ako javno kazalište i javna kazališna družina imaju više osnivača (županije, Grad Zagreb, gradovi i općine), ravnatelja imenuju i razrješuju, na prijedlog kazališnog vijeća, sporazumno izvršna tijela osnivača, te se postupak i način imenovanja i razrješenja ravnatelja u tim slučajevima pobliže uređuje aktom o osnivanju i statutom. Kada ovi osnivači na dan isteka, odnosno prestanka mandata ne razriješe ravnatelja javnog kazališta i javne kazališne družine i ne imenuju sporazumno novog ravnatelja javnog kazališta i javne kazališne družine, odnosno vršitelja dužnosti ravnatelja, izvršno tijelo, odnosno izvršna tijela osnivača s većinskim udjelom na prijedlog kazališnog vijeća razrješuju ravnatelja kojem je prestao mandat te imenuju novog ravnatelja javnog kazališta i javne kazališne družine, odnosno vršitelja dužnosti ravnatelja.

Ministar nadležan za kulturu razriješit će dužnosti ravnatelja i imenovati vršitelja dužnosti ravnatelja javnog kazališta i javne kazališne družine bez provođenja javnog natječaja u slučajevima u kojima je ravnatelju istekao, odnosno prestao mandat ili ovlast vršitelju dužnosti, a osnivač, odnosno osnivači ne obave razrješenje i imenovanje u skladu sa čl. 19. st. 1., 2., 3. i 5. ZK-a. Ovaj vršitelj dužnosti ravnatelja javnog kazališta i javne kazališne družine kojega je imenovao ministar nadležan za kulturu, obavlja svoju dužnost do imenovanja ravnatelja javnog kazališta i javne kazališne družine, odnosno vršitelja dužnosti ravnatelja u skladu sa čl. 19. st. 1., 2., 3. i 5. ZK-a.

Ravnatelja javnog kazališta kojemu je osnivač Republika Hrvatska imenuje i razrješava ministar nadležan za kulturu. Ako je Republika Hrvatska suosnivač javnog kazališta ravnatelja javnog kazališta imenuje i razrješava ministar nadležan za kulturu, uz prethodno pribavljeno mišljenje suosnivača. Ne dostavi li suosnivač navedeno mišljenje u roku od osam dana od podnesenog pisanog zahtjeva, ministar nadležan za kulturu imenuje i razrješuje ravnatelja javnog kazališta bez pribavljenog mišljenja. Imenovanje i razrješenje vršitelja dužnosti ravnatelja javnog kazališta u toj situaciji obavlja se na isti način, ali bez provođenja javnog natječaja.

Prema čl. 20. st.1. ZK-a, intendat, odnosno ravnatelj javnog kazališta i javne kazališne družine imenuje se na temelju javnog natječaja na vrijeme od četiri godine. Zakon o kazalištima ne navodi koje uvjete mora ispunjavati kandidat u postupku po natječaju za imenovanje intendanta/ravnatelja kazališta/kazališne družine. Naime, u ZK-u se samo propisuje kako se uvjeti za imenovanje intendanta, odnosno ravnatelja utvrđuju aktom o osnivanju i statutom.⁶² Ipak, prema općem uvjetu iz čl. 39. st. 2. ZU, ravnatelj ustanove (pa tako i kazališne

---

⁶² U zakonodavnom procesu nije prihvaćen prijedlog da se u ZK-u propišu uvjeti za imenovanje intendanta, odnosno ravnatelja javnog kazališta odnosno javne kazališne družine. Time je zadržano dosadašnje rješenje koje je propisivalo kako se ovo pitanje regulira aktom o osnivanju odnosno statutom nacionalnog kazališta odnosno nacionalne kazališne družine. Kod toga se vodilo stavom kako se to rješenje pokazalo provodljivim jer implicira mogućnost uzimanja u obzir specifičnih okolnosti i potreba pojedinih lokalnih zajednica. Smatramo *de lege ferenda* kako se uvjeti za intendanta nacionalnog kazališta moraju propisati *ex lege*, čime bi se spriječili neobjektivni različiti pristupi u određivanju uvjeta kod istovrsnih ustanova.

ustanove – *op. aut.*) ne može biti osoba koja prema zakonu kojim se uređuju trgovačka društva ne može biti članom uprave trgovačkog društva.⁶³

Javni natječaj raspisuje i provodi kazališno vijeće, a raspisuje se najkasnije godinu dana prije isteka mandata intendanta, odnosno ravnatelja.⁶⁴ Ne raspiše li kazališno vijeće javni natječaj za imenovanje intendanta, odnosno ravnatelja u propisanom roku, natječaj će raspisati ministarstvo nadležno za kulturu.

Osnivač je obvezan prije raspisivanja natječaja za intendanta, odnosno ravnatelja, uvažavajući umjetničke kriterije, utvrditi osnovni programski i financijski okvir za sljedeće mandatno razdoblje. Ovaj programski i financijski okvir čini sastavni dio natječaja za imenovanje intendantata ili ravnatelja kazališta i dostupan je kandidatima na uvid.

Javni natječaj za imenovanje intendanta, odnosno ravnatelja javnog kazališta odnosno javne kazališne družine objavljuje se na mrežnim stranicama javnog kazališta i javne kazališne družine.⁶⁵ Kada se radi o natječaju za imenovanje intendanta, odnosno ravnatelja javnog kazališta i javne kazališne družine koje osniva Republika Hrvatska ili jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, isti se natječaj objavljuje i u „Narodnim novinama“, osim dijela koji se odnosi na programski i financijski okvir za sljedeće mandatno razdoblje.

Prema čl. 21. ZK-a, intendant, odnosno ravnatelj imenuje se na temelju predloženog mandatnog programa rada koji obvezno sadrži financijski i kadrovski plan ostvarenja predloženog programa.

⁶³ V. čl. 239. st.2. i 3. Zakona o trgovačkim društvima („Narodne novine“, br. 111/93., 34/99., 121/99. – vjerodostojno tumačenje, 52/00. – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 118/03., 107/07., 146/08., 137/09., 125/11., 152/11. – pročišćeni tekst, 111/12., 68/13., 110/15., 40/19., 34/22., 114/22. i 18/23.; u daljnjem tekstu: ZTD): “(2) Članom uprave može biti svaka fizička osoba koja je potpuno poslovno sposobna. U statutu se mogu odrediti uvjeti za imenovanje članova uprave. Članom uprave ne može biti osoba: 1. koja je kažnjena za kazneno djelo pranja novca, financiranja terorizma, zlouporabe povjerenja u gospodarskom poslovanju, prijevare u gospodarskom poslovanju, prouzročenja stečaja, pogodovanja vjerovnika ili povrede obveze vođenja trgovačkih i poslovnih knjiga iz Kaznenog zakona Republike Hrvatske ili ranije važeća kaznena djela zlouporabe stečaja i zlouporabe u postupku stečaja, i to za vrijeme dok traju pravne posljedice osude, kao i kojoj je uvedena međunarodna mjera ograničavanja raspolaganja imovinom, dok je takva mjera na snazi ili 2. koja je kažnjena za kazneno djelo neke druge države koje po svojim bitnim obilježjima odgovara kaznenim djelima iz točke 1. ovoga stavka; 3. protiv koje je izrečena mjera sigurnosti zabrane obavljanja zanimanja koje je u potpunosti ili djelomično obuhvaćeno predmetom poslovanja društva za vrijeme dok traje ta zabrana; 4. kojoj je u drugoj državi zabranjeno obavljanje zanimanja koje je u potpunosti ili djelomično obuhvaćeno predmetom poslovanja društva za vrijeme trajanja zabrane.(3) Članstvo u upravi prestaje po sili zakona nastupe li nakon donošenja odluke o imenovanju člana uprave na njegovoj strani zakonom propisane okolnosti koje bi, da su postojale u vrijeme donošenja te odluke, priječile imenovanje. Drugi članovi uprave i predsjednik nadzornog odbora dužni su bez odgađanja od saznanja da su nastupile te okolnosti podnijeti registarskom sudu prijavu radi upisa prestanka članstva toj osobi u upravi društva. Dozna li registarski sud, uz odgovarajuću primjenu odredbe članka 68. stavka 6. ovoga Zakona, da je nastupila neka od tih okolnosti, po službenoj će dužnosti upisati u sudskom registru da je osobi prestalo članstvo u upravi te će o tome obavijestiti društvo.”

⁶⁴ Zadržan je koncept prema kojemu procedura imenovanja intendanta započinje najkasnije godinu dana prije isteka mandatnog razdoblja trenutnog intendanta/ravnatelja javnog kazališta odnosno javne kazališne družine. Dakle, postoji opcija da u zadnjoj godini mandata intendanta/ravnatelja javnog kazališta/javne kazališne družine u važećem mandatu, bude već imenovan novi intendant/ravnatelj, kojem se mora omogućiti da za to vrijeme do preuzimanja dužnosti može se upoznavati s poslovanjem kazališta/kazališne družine i pripremati svoj program odnosno njegovo izvršenje, ali bez mogućnosti donošenja poslovnih odluka u tom razdoblju, jer one pripadaju isključivo intendantu/ravnatelju u važećem mandatu.

⁶⁵ Ovim je ZK usklađen sa ZU, koji više ne propisuje objavljivanje natječaja za ravnatelja ustanove u javnim glasilima odnosno dnevnom tisku, nego na mrežnim stranicama ustanove. V. čl. 41. st. 1. ZU.

Odredbom čl. 22. ZK-a uređena je materija natjecanja intendanta/ravnatelja javnog kazališta odnosno javne kazališne družine s javnim kazalištem/javnom kazališnom družinom kojem/k kojoj je na čelu i čiji je upravitelj. Tako, intendant, odnosno ravnatelj javnog kazališta i javne kazališne družine za vrijeme trajanja mandata može umjetnički djelovati i obavljati umjetničke poslove izvan kazališta, odnosno kazališne družine jedino uz prethodnu suglasnost kazališnog vijeća, koja mora u svakom pojedinom slučaju sadržavati uvjete za obavljanje takvih poslova.⁶⁶ Ovim se novim zakonskim uređenjem ipak respektira intencija da kazališni umjetnici koji budu imenovani na intendantsku/ravnateljsku dužnost u kazalištu ne prekidaju svoje umjetničke karijere i da mogu umjetnički djelovati izvan kazališta kojim upravljaju za vrijeme trajanja njihovog mandata pod određenim uvjetima koji bi spriječili moguće zloupotrebe položaja i ovlasti u smislu pogodovanja odnosno spriječili duže izostanke iz kazališta zbog djelovanja na drugom mjestu. Napominjemo da intendant/ravnatelj kazališta može umjetnički djelovati u kazalištu kojim upravlja bez traženja prethodne suglasnosti kazališnog vijeća.⁶⁷ Nadalje, zamjenik intendanta, odnosno zamjenik ravnatelja javnog kazališta i javne kazališne družine može umjetnički djelovati i obavljati umjetničke poslove izvan kazališta, odnosno kazališne družine jedino uz prethodnu suglasnost intendanta, odnosno ravnatelja javnog kazališta i javne kazališne družine, koja mora u svakom pojedinom slučaju sadržavati uvjete za obavljanje takvih poslova. Iz ovoga možemo zaključiti kako se na iste ne primjenjuju odredbe čl.101. Zakona o radu (ZR) o zakonskoj zabrani natjecanja s poslodavcem. Ipak, na poslovnog ravnatelja, odnosno ravnateljke drame, opere i baleta u nacionalnom kazalištu, a koji nisu imenovani zamjenikom intendanta nacionalnog kazališta, primjenjuje se odredbe čl. 101. ZR-a kao i odredba čl. 102. ZR-a o ugovornoj zabrani natjecanja s poslodavcem.

3.2.2. Kazališno vijeće javnog kazališta i javne kazališne družine

Prema generalnoj čl. 35. st. 1. ZU, ustanovom upravlja upravno vijeće ili drugo kolegijalno tijelo (u daljnjem tekstu: upravno vijeće) ako posebnim zakonom nije drugačije određeno. Dakle predviđeno je da u ustanovi bude ustrojeno upravno vijeće ili drugo kolegijalno tijelo, koje ne mora upravljati ustanovom ako je to posebnim zakonom tako predviđeno.

Takav je slučaj prema ZK kao *lex specialis*, koji propisuje kako u javnom kazalištu i kazališnoj družini djeluje kazališno vijeće, iako ono nema *ex lege* temeljnu upravljačku funkciju, već je tijelo koje u sebi implicira djelomične ovlasti upravnog vijeća i određene ovlasti nadzornog odbora karakterističnog za pravo društava.⁶⁸

---

⁶⁶ Nije u zakonodavnoj proceduri prihvaćen prijedlog da se propiše kako intendant odnosno ravnatelj javnog kazališta odnosno javne kazališne družine ne može umjetnički djelovati unutar, odnosno izvan kazališta kojem je na čelu. Amandman nije prihvaćen imajući u vidu da se radi o praksi koja postoji i u drugim europskim kazalištima. Na usvojeni način osigurava se razmjena umjetničkih iskustava te se postiže umrežavanje kroz umjetničke organizacije i platforme, a sve s ciljem promocije Republike Hrvatske i kazališta u kojem intendant/ravnatelj djeluje.

⁶⁷ Arg. iz odredbe čl. 22. st. 1. ZK-a. U saborskoj raspravi o novom ZK bilo je prijedloga koji nisu prihvaćeni da se ova mogućnost umjetničkog djelovanja intendanta/ravnatelja u matičnom kazalištu veže uz činjenicu da je to uključeno u prijedlog rada intendanta/ravnatelja s kojim je on konkurirao na natječaju za imenovanje i koji je implicite prihvaćen njegovim imenovanjem na dužnost, te da se za svaki projekt dobije prethodna suglasnost kazališnog vijeća.

⁶⁸ U državama u okruženju, za koje je isto karakteristično da imaju posebne kazališne zakone ili zakone o kulturi, također su zastupljena kolegijalna upravna tijela u kazalištima. Tako je u Zakon o pozorišnoj djelatnosti Crne Gore (Objavljen u "Sl. listu RCG", br. 60/01, 75/10 i 40/11) navedeno kako su organi pozorišta pozorišni savjet, kao organ upravljanja

Upravo je već citiranim ZK-om izrijekom propisano kako nacionalnim kazalištima upravlja intendant (čl. 15. st.1. ZK) odnosno javnim kazalištima i javnim kazališnim družinama upravlja ravnatelj kazališta (čl.17.st.1. ZK).⁶⁹

Odredbom čl. 23. st. 1. ZK-a, propisano je kako kazališno vijeće javnog kazališta i javne kazališne družine ima pet ili sedam članova od kojih većinu imenuje osnivač. Dakle, broj članova kazališnog vijeća mora biti utvrđen u odluci o osnivanju odnosno statutu javnog kazališta odnosno javne kazališne družine, te mora biti utvrđen u jednoj od zakonskih opcija brojnosti članstva kazališnog vijeća. Stoga, kazališno vijeće može imati samo pet ili sedam članova, a ne manje, šest ili više članova.⁷⁰ Broj članova kazališnog vijeća kazališta i kazališne družine koja ima više osnivača mora biti razmjeran osnivačkim udjelima, odnosno utvrđen osnivačkim aktom i statutom.

Članovi kazališnog vijeća se imenuju odnosno biraju na tu dužnost sukladno odredbama čl. 23. ZK-a.

Kada je osnivač ili suosnivač javnog kazališta i javne kazališne družine Republika Hrvatska, članove kazališnog vijeća u ime osnivača imenuje i razrješuje ministarstvo nadležno za kulturu.

U slučaju kada je osnivač ili suosnivač javnog kazališta i javne kazališne družine jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, članove kazališnog vijeća u ime osnivača imenuje i razrješuje izvršno tijelo jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave. Dakle, i ovdje je imenovanje i razrješenje članova kazališnog vijeća po novoj regulaciji u kompetenciji izvršnog tijela lokalne i područne (regionalne) samouprave, a ne više u kompetenciji predstavničkog tijela osnivača kako je to bilo ranije propisano odredbom čl. 31. st. 1. Zakona o kazalištima iz 2006.⁷¹

Za člana kazališnog vijeća kojeg imenuje osnivač imenuju se istaknuti kulturni djelatnici u području društvenih znanosti, humanističkih znanosti ili u umjetničkom području s radnim iskustvom u javnom kulturnom sektoru, istaknuti znanstvenici, odnosno nastavnici u

---

i direktor pozorišta, kao poslovodni organ. Pozorišni savjet i direktor pozorišta čine upravu pozorišta. Kod pozorišta čiji je osnivač država, odnosno jedinica lokalne samouprave upravu pozorišta, pored ovih osoba čini i umjetnički direktor pozorišta. Prema Zakonu o kulturi Republike Srbije ("Sl. glasnik RS", br. 72/2009, 13/2016, 30/2016 - ispr., 6/2020, 47/2021 i 78/2021) organi ustanove u kulturi (pa tako i kazališta – op. aut.) su: direktor, upravni odbor i nadzorni odbor. Ustanova može imati umjetničkog, odnosno programskog direktora i umjetnički, programski, odnosno stručni savjet, u skladu sa ovim zakonom. Aktom o osnivanju ustanove može se utvrditi da ustanova umjesto direktora ima upravnika, što je upravo karakteristično za tamošnja kazališta. Ustanovom upravlja upravni odbor. Upravni odbor ustanove ima u načelu pet članova, koje imenuje i razrješava osnivač, iz reda istaknutih stručnjaka i poznavalaca kulturne djelatnosti. Ako je osnivač ustanove Republika Srbija, autonomna pokrajina, odnosno jedinica lokalne samouprave, najviše jedna trećina članova upravnog odbora imenuje se iz reda zaposlenih u ustanovi, na prijedlog reprezentativnog sindikata ustanove, a ukoliko ne postoji reprezentativni sindikat, na prijedlog većine zaposlenih. Najmanje jedan od članova upravnog odbora iz reda zaposlenih mora biti iz reda nosilaca osnovne, tj. programske djelatnosti. Interesantna je u smislu ostvarenja spolne ravnopravnosti odredba u Zakonu o kulturi RS prema kojoj sastav upravnog odbora treba da osigura zastupljenost od najmanje 40% predstavnika manje zastupljenog spola.

⁶⁹ Slično, odredbom čl. 25. Zakona o muzejima iz 2018. propisano je kako javnim muzejom upravlja ravnatelj, što je još jedna iznimka od općeg pravila iz čl. 35. st. 1. ZU prema kojem ustanovom upravlja u načelu upravno vijeće.

⁷⁰ ZLATOVIĆ, D., *Ogledi iz kazališnog prava*, Propisi.hr, Centar za management i savjetovanje, Zagreb, 2009., str. 60.

⁷¹ ZLATOVIĆ, D., *Novi Zakon o kazalištima*, Informativator, br. 5517, od 20.1.2006., str. 5-6. Novim ZK izvršna vlast JLP (R) S je dobila šitroke ovlasti u ovom području, tako da ista ima ovlasti imenovati i razriješiti inendanta/ravnatelja javnog kazališta/javne kazališne družine kojih je ista JLP (R) S osnivač, imenovati određene članove kazališnog vijeća iz kvote osnivača, te istoj se (nadležnom upravnom tijelu koje je pod ingerencijom izvršne vlasti – op.aut.) podnose godišnja izvješća o poslovanju i umjetničkom radu kazališta.

području društvenih znanosti, humanističkih znanosti ili u umjetničkom području te pravni ili ekonomski stručnjaci s iskustvom u području kulture⁷², dok najmanje jedan član kazališnog vijeća nacionalnih kazališta kojeg imenuje osnivač mora biti istaknuti profesionalni dramski, baletni ili operni kazališni umjetnik.⁷³

Prema čl. 23. st. 3. ZK-a, najmanje jedan član kazališnog vijeća bira se iz redova kazališnih umjetnika zaposlenih u javnom kazalištu, odnosno javnoj kazališnoj družini, a jedan iz redova svih zaposlenika sukladno općem propisu o radu.⁷⁴ Dakle, ovdje je zakonom propisan minimum članova kazališnog vijeća koji predstavljaju:

- posebne kategorije radnika javnog kazališta odnosno kazališne družine tj. kazališne umjetnike koji imaju zasnovan radni odnos u javnom kazalištu odnosno javnoj kazališnoj družini i to neovisno imaju li zaključen ugovor o radu na određeno ili neodređeno vrijeme;⁷⁵
- sve zaposlenike javnog kazališta odnosno kazališne družine sukladno općem propisu o radu.⁷⁶

Kod toga se pod općim propisom o radu podrazumijeva Zakon o radu (ZR), koji uključuje institut predstavnika radnika u organu poslodavca iz čl. 164., prema kojemu u javnoj ustanovi jedan član organa javne ustanove (upravno vijeće, odnosno drugo odgovarajuće tijelo) mora biti predstavnik radnika. Predstavnik radnika u kazališno vijeće imenuje i opoziva radničko vijeće,⁷⁷ a ako ono nije utemeljeno, predstavnika radnika u kazališno vijeće između radnika zaposlenih kod poslodavca, biraju i opozivaju radnici na slobodnim i neposrednim izborima, tajnim glasovanjem, u postupku propisanim ZR-om za izbor radničkog vijeća koje

⁷² Prema ranije važećem čl. 31. st. 1. ZK'06 bilo je propisano kako većinu članova kazališnog vijeća imenuje predstavničko tijelo osnivača odnosno ministar kulture iz reda uglednih umjetnika i radnika u kulturi. Vidi ZLATOVIĆ, D., *Ogledi iz kazališnog prava*, Propisi.hr, br.10., Centar za management i savjetovanje, Zagreb, 2009., str. 60.- 61.

⁷³ V. čl. 23. st. 6. i 7. ZK-a.

⁷⁴ Kako je ova odredba čl. 23. st. 3. ZK-a stipulirana tako što kazališni umjetnici zaposleni u javnom kazalištu/javnoj kazališnoj družini moraju biti zastupljeni s najmanje jednim biranim članom, tada proizlazi da se aktom o osnivanju i statutom javnog kazališta/ javne kazališne družine može propisati i veći broj članova iz ovih redova. Za razliku od toga, proizlazi kako predstavnik svih zaposlenika javnog kazališta/javne kazališne družine u kazališnom vijeću može biti samo jedan, kako je zajamčeno čl. 23. st. 3. ZK-a u svezi s čl. 164. Zakona o radu.

⁷⁵ Bilo bi poželjno ovaj izborni postupak detaljnije urediti u statutu javnog kazališta, pri čemu se misli na odredbe kojima bi se uredilo tko saziva skup kazališnih umjetnika za izbor njihovog predstavnika u kazališnom vijeću, tko tim skupom predsjedava, tko sve ima pravo predložiti kandidata za predstavnika kazališnih umjetnika u kazališnom vijeću, na koji način se glasuje (tajno ili javno), koji broj glasova kandidat treba dobiti da bi bio izabran (većina glasova svih kazališnih umjetnika, većina glasova prisutnih umjetnika, modaliteti utvrđivanja rezultata glasovanja kada ima dva ili više kandidata etc.

⁷⁶ Izabrati najmanje jednog člana kazališnog vijeća iz svojih redova pravo je samih kazališnih umjetnika zaposlenih u javnom kazalištu, ali to nije i obveza. Stoga samo o kazališnim umjetnicima i radničkom vijeću odnosno zaposlenicima u javnom kazalištu ovisi hoće li to svoje pravo i konzumirati. Ukoliko to oni ne učine, kazališno vijeće može djelovati i u nepotpunom sastavu vodeći računa o potrebnom kvorumu za rad i valjano odlučivanje propisanim u statute- javnog kazališta. Arg. iz čl. 23. St. 13. ZK-a. Za imenovanje/izbor jednog predstavnika svih zaposlenika javnog kazališta u kazališno vijeće javnog kazališta vidi odredbe čl. 164. ZR-a u svezi s odredbama čl. 140. – 147. ZR-a i odredbe Pravilnika o načinu izbora radničkog vijeća ("Narodne novine", br. 3/16., 52/17. i 138/20.).

⁷⁷ Pravo na izbor radnika u upravnom vijeću nije ograničeno samo na poslodavce koji zapošljavaju više od 20 radnika, tako da i kod poslodavaca kod kojih nema zakonske osnovu za izbor radničkog vijeća radnici imaju pravo na svog predstavnika u tijelu upravljanja poslodavca. Ističemo da predstavnik radnika u upravnom vijeću (pa tako i u kazališnom vijeću – *op.aut.*) ima zaštitu od otkazivanja ugovora o radu, tako da poslodavac ovom radniku može otkazati ugovor o radu samo uz prethodnu suglasnost radničkog vijeća. Ako radničko vijeće nije utemeljeno odluku radničkog vijeća moguće je nadomjestiti arbitražnom odlukom.

ima jednog člana.⁷⁸ Predstavnik radnika u kazališnom vijeću ima isti pravni položaj kao i drugi imenovani članovi toga organa.⁷⁹

Ako članu kazališnog vijeća iz reda kazališnih umjetnika, odnosno zaposlenika prestane rad, prestaje mu i članstvo u vijeću.⁸⁰

Prema odredbi čl. 23. st. 5. ZK, za člana kazališnog vijeća može se imenovati osobu koja ima završen sveučilišni diplomski studij ili sveučilišni integrirani prijediplomski i diplomski studij ili stručni diplomski studij ili s njim izjednačen studij.⁸¹

Ova je odredba već izazvala dosta rasprava u samom javnom savjetovanju o prijedlogu ovog zakona, kao i u saborskoj raspravi kod podnošenja amandmana i donošenja konačnog teksta zakona, a svakako će izazvati i daljnja pitanja u praktičnoj primjeni, na koje će odgovore zasigurno morati konačno dati sudska praksa, uključujući potencijalno i stajalište Ustavnog suda Republike Hrvatske. Naime, kako smo već naznačili, jedan se dio članova kazališnog vijeća javnog kazališta/javne kazališne družine imenuje (čl. 23. st. 2. ZK-a), a jedan se dio članova kazališnog vijeća bira (čl. 23. st. 3. ZK-a). Tumačenje odredbe čl. 23. st. 5. ZK-a nužna je etapa u procesu primjene ove pravne norme budući da joj je imanentna stanovita neodređenost. Ovdje ćemo dati neobvezujuće doktrinarno tumačenje ove norme. Već samim suženim (restriktivnim) jezičnim tumačenjem mogli bismo zaključiti kako se odredbom čl. 23. st. 5. ZK-a propisuju uvjeti za imenovanje članova kazališnog vijeća, koji se onda imaju primijeniti samo na članove kazališnog vijeća koji se imenuju, a ne i biraju. To bi odgovaralo i logici stvari, jer uvjete za imenovanje zakonodavac može postaviti samo Republici Hrvatskoj odnosno jedinici lokalne i područne (regionalne) samouprave kao osnivačima javnog kazališta/javne kazališne družine. Smatramo kako se uvjeti za imenovanje člana kazališnog vijeća iz čl. 23. st. 5. ZK-a ne mogu primijeniti u slučaju biranja člana kazališnog vijeća iz redova zaposlenika, jer se eksplicitno u odredbi čl. 23. st. 3. ZK-a navodi kako se ovaj jedan član bira iz redova svih (a ne samo iz redova onih zaposlenika koji bi ispunjavali dopunske uvjete – *op. aut.*), tim više što se kod toga upućuje na primjenu općeg propisa o radu odnosno ZR-a.⁸² Uvođenje

⁷⁸ Prema čl. 153. st. 3. ZR-a u slučaju kada kod poslodavca nije utemeljeno radničko vijeće, sindikalni povjerenik preuzima sva prava i obveze radničkog vijeća, osim prava iz čl. 164. st. 2. ZR-a na imenovanje predstavnika radnika u organ poslodavca iz čl. 164. st. 1. ZR-a. Iz navedene odredbe ZR-a nedvojbeno proizlazi da sindikalni povjerenik ne može imenovati predstavnika radnika niti preuzeti obveze predstavnika radnika u upravnom vijeću poslodavca, već se predstavnik radnika, ako nije utemeljeno radničko vijeće, može isključivo izabrati na slobodnim i neposrednim izborima, tajnim glasovanjem, na način propisan za izbor radničkog vijeća koje ima jednog člana. Biračko pravo za izbor radničkog vijeća, a tim i za izbor predstavnika radnika u upravnom vijeću, ako se ono bira sukladno članku 164. st. 3. ZR-a propisano je u članku 145. ZR-a. Prema toj odredbi Zakona o radu, pravo birati i biti birani imaju svi radnici zaposleni kod određenoga poslodavca, s time da biračko pravo nemaju članovi upravnih i nadzornih organa poslodavca i članovi njihovih obitelji te radnici iz članka 131. stavaka 1. i 2. ZR-a.

⁷⁹ Detaljnije ZLATOVIĆ, D., *Radni odnosi u javnim ustanovama – Ogledi i pravna praksa*, Libertin naklada, Rijeka, 2022., str. 305., 321.-324.; FRNTIĆ, D., GOVIĆ PENIĆ, I., HANZALEK, D., MILKOVIĆ, D., NOVAKOVIĆ, N., ROŽMAN, K. (ur), *Detaljni komentar Zakona o radu*, Dopunjeno i izmijenjeno izdanje, Radno pravo – Rosip, Zagreb, 2017., str. 951. – 953.; te BILIĆ, A., *Radno pravo*, Školska knjiga, Zagreb, 2021., str. 467.

⁸⁰ Širu elaboraciju ovog modaliteta prestanka članstva u kolegijalnom tijelu javne ustanove vidi kod ZLATOVIĆ, D., *Prestanak članstva predstavnika radnika u organu javne ustanove*, Radno pravo, Rosip, Zagreb, br. 11., 2022., str. 30.-31.

⁸¹ Slično i u odredbi čl. 37. st. 5. ZKV-a: „Za člana upravnog vijeća imenuje se osoba koja ima završen diplomski sveučilišni ili integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili specijalistički diplomski stručni studij ili s njim izjednačen studij odnosno koja ima završen preddiplomski sveučilišni studij ili stručni studij ili s njim izjednačen studij, osim ako posebnim zakonima nije drugačije određeno.“

⁸² Ova problematika je u muzejima riješena na prihvatljiv način odredbom čl. 23. st. 3. Zakona o muzejima („Narodne novine“, br. 61/18., 98/19. i 114/22.), gdje su propisani posebni uvjeti za imenovanje članova upravnog vijeća muzeja,

ovog obrazovnog cenzusa koji bi isključio iz pasivnog biračkog prava za predstavnika radnika iz čl. 164. ZR-a u svezi čl. 23. st. 3. ZK-a one zaposlenike koji nemaju propisanu stručnu spremu odnosno dogovarajući stupanj obrazovanja, predstavljalo bi nezakonito zadiranje u temeljna radnička prava zajamčena Ustavom Republike Hrvatske,⁸³ međunarodnim konvencijama⁸⁴ i zakonom.⁸⁵ Stoga bi trebalo tumačiti ovu normu na način kako se odredba čl. 23. st. 5. ZK-a ne odnosi na člana kazališnog vijeća koji je predstavnik radnika iz čl. 164. ZR-a u svezi s čl. 23. st. 3. ZK-a.⁸⁶ Kako se u smislu st. 9. čl. 23. ZK-a propisuje da se način imenovanja, izbora i razrješenja članova kazališnog vijeća uređuju aktom o osnivanju i statutom javnog kazališta/javne kazališne družine, u tim aktima bi ovo pitanje moralo biti izrijekom detaljizirano u smislu rješenja iz čl. 164. ZR-a.

Mandat članova kazališnog vijeća je četiri godine. Za vrijeme trajanja mandata član kazališnog vijeća kojeg imenuje osnivač ne može biti u poslovnom odnosu s tim kazalištem odnosno s tom kazališnom družinom. Članovi kazališnog vijeća imaju pravo na novčanu naknadu za svoj rad u visini koju odredi osnivač i koja se isplaćuje na teret osnivača.⁸⁷

Kazališno vijeće može se konstituirati kada je imenovana većina članova kazališnog vijeća.⁸⁸

Odredbom čl. 24. ZK-a propisane su nadležnosti kazališnog vijeća koje:

- na prijedlog intendanta, odnosno ravnatelja potvrđuje sukladnost godišnjeg programa rada i razvoja javnog kazališta, odnosno javne kazališne družine s osnovnim programskim i financijskim okvirom iz članka 20. stavka 5. ZK-a;

---

ali samo za one članove koje imenuje osnivač: „Za člana upravnoga vijeća iz stavka 2. ovoga članka osnivač može imenovati osobu koja ima završen diplomski sveučilišni ili integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili specijalistički diplomski stručni studij ili s njim izjednačen studij.“ Istu odredbu kao i Zakon o muzejima sadrži u čl. 17. st. 3. Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti („Narodne novine“, br. 17/19., 98/19. i 114/22.). Kako su ZK, Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti i Zakon o muzejima zakonski akti koje je pripremio isto Ministarstvo kulture i medija, a radi se o posebnom sektorskom zakonodavstvu u području ustanova u kulturi, bilo bi nužno harmonizirati ova odredbe na razini svih posebnih zakona koji se odnose na ustanove u kulturi, te predložimo *de lege ferenda* što skorije donošenje novele ZK-a na tragu citirane odredbe Zakona o muzejima, koja je precizna, logična i sukladna općim propisima o radu. Drukčije tumačenje sadašnje odredbe čl. 23. st. 5. ZK-a značilo bi uskraćivanje jednom dijelu zaposlenika u kazalištima da budu izabrani kao predstavnici radnika i svakako bi predstavljalo diskriminaciju tih zaposlenika (kojih je u kazalištima relativno velik broj bez zakonom navedene naobrazbe) u odnosu na prava jednaka za sve radnike iz odredbe čl. 164. ZR-a.

⁸³ V. čl. 56. st. 4. Ustava RH: „Zaposleni mogu imati, u skladu sa zakonom, udjela pri odlučivanju u poduzeću.“ Kod toga se pod poduzećem ima smatrati svaki poslodavac, bez obzira na njegov organizacijski oblik pravne osobnosti. Nadalje sukladnost sa zakonom ima se u smislu ove ustavne odredbe promatrati u svezi s odredbama općeg Zakona o radu.

⁸⁴ V. čl. 3. Konvencije o zaštiti predstavnika radnika u poduzeću i pogodnostima koje bi im trebalo osigurati (“Narodne novine” – “Međunarodni ugovori”, br. 5/2000.) – Konvencija MOR-a br. 135.

⁸⁵ V. čl. 164. ZR-a. Detaljnije UČUR, M.Đ., ZLATOVIĆ, D., MOSLAVAC, B., MALENICA, I., ČUPURDIJA, M., *Veliki komentar Zakona o radu*, Knjiga druga, 2. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Libertin naklada, Rijeka, 2021., str. 567.-580.

⁸⁶ Za drugačija stajališta v. presudu austrijskog Vrhovnog suda od 30.10.2017., 9 ObA 107/17a (https://brill.com/previewpdf/journals/illo/37/1/article-p415_38.xml; posjećeno 1. travnja 2023.), međutim tu presudu treba promatrati s obzirom na drugi kazališne i zakonodavni milje. Naime stajalište izrečeno u citiranoj presudi se ne odnosi na savezna (državna) kazališta organizirana u Holding, nego na druga tamošnja kazališta, koja su isto po svom statusu trgovačka društva a ne ustanove. Za navedena savezna kazališta propisano je zakonom obvezno predstavništvo radnika, ali to nije nužno primjenjivo i na druga kazališta, na koja se direktno ne primjenjuju rješenja iz radnog zakonodavstva, kao što je to slučaj kod nas s obzirom na dikciju odredbe čl. 23. st. 3. ZK-a.

⁸⁷ Jedino je odredbom čl. 23. st. 12. ZK-a utvrđeno pravo člana jednog kolegijalnog (upravnog) tijela ustanove u kulturi na naknadu za rad u kazališnom vijeću, koja prava ne poznaju drugi posebni zakoni koji uređuju ustanove u kulturi.

⁸⁸ IVANDA, S., *Ustrojstvo i djelovanje javnog sektora – Posebni dio*, Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku Pravni fakultet Osijek, Osijek, 2007., str. 75.-76.

- na prijedlog intendanta, odnosno ravnatelja razmatra i usvaja godišnji financijski i programski plan i plan nabave te njihove izmjene i dopune tijekom godine;
- prati ostvarivanje programa te njegovo financijsko i kadrovsko izvršavanje;
- razmatra i usvaja godišnja programska i financijska izvješća intendanta, odnosno ravnatelja;
- na prijedlog intendanta, odnosno ravnatelja donosi statut uz prethodnu suglasnost osnivača, odnosno osnivača s većinskim udjelom i druge opće akte kazališta, odnosno kazališne družine sukladno statutu;
- obavlja i druge poslove određene zakonima, aktom o osnivanju i statutom.⁸⁹

Dakle, novim ZK-om nije bitno promijenjena zakonska uloga kazališnih vijeća u upravljanju javnim kazalištima. Štoviše, ranija regulativa mijenjana je tako da su se stvorile još veće dvojbe u svezi s pozicijom, sastavom i ovlaštenjima kazališnog vijeća, posebice glede imenovanja/izbora članova ovog tijela i uvjeta koje bi članovi ovog tijela trebali ispunjavati glede stručne spreme. Umjesto toga očito nije bilo prije svega političke volje promijeniti cjelovitu poziciju ovog tijela.⁹⁰ Naime, prvo je trebalo slijedom iskustava u djelovanju kazališnog vijeća u vrijeme važenja ZK'06 preispitati uopće potreba postojanja ovog tijela. Naime, zakonom se osigurava upravna (intendant/ravnatelj) i nadzorna (osnivač, ministarstvo nadležno za kulturu) funkcija u svezi s djelovanjem i poslovanjem javnog kazališta/javne kazališne družine. Nije nužno postojanje ovakvog kolegijalnog organa u ustanovi, jer to ne proizlazi niti iz odredbe čl.35. st. 1. Zakona o ustanovama. Naime, Zakon o ustanovama doduše predviđa da ustanovom upravlja upravno vijeće ili drugo kolegijalno tijelo, ali uz iznimku odnosno ako posebnim zakonom nije drugačije određeno. Dakle, Zakon o ustanovama kao *lex generalis* ostavlja otvorenom opciju da ZK kao *lex specialis* ne predvidi kolegijalno tijelo (kazališno vijeće) upravljanja u kazališnim ustanovama.⁹¹ Podredno, *de lege ferenda* smatramo mogućim propisati da kazališno vijeće, ako već egzistira kao posebno kolegijalno tijelo u kazališnim ustanovama, ima ovlaštenja karakteristična za nadzorne odbore u trgovačkim društvima.⁹²

⁸⁹ Za raniju regulative ovlasti kazališnog vijeća usp. ZLATOVIĆ, D., *Prinosi zakonskom uređenju problematike upravljanja u javnim kazalištima*, Informator, god. LIII., br. 5394, 16.11.2005., str. 1-3.

⁹⁰ Kao i gotovo sve kulturne i javne ustanove, i kazalište je uvijek izraz i odraz vladajuće većine, njezinih uvjerenja, potreba, želja i (svjeto)nazora. Cit. LUKIĆ, D., *Uvod u primijenjeno kazalište – Čije je kazalište?*, Leykam International, Zagreb, 2016., str.9.

⁹¹ Takvo rješenje poznao je Zakon o kazalištima iz 1991., koje je funkciju upravljanja javnim kazalištem vezivao uz ravnatelja/intendanta, te nije propisivao ustrojavanje upravnog ili kazališnog vijeća nego samo mogućnost osnivanja stručnog savjetodavna tijela koje prati ostvarenja programa rada kazališta (v. čl. 23. I 29. Zakona o kazalištima iz 1991.). Ovo rješenje i danas ima svojih zagovornika. "Danas, nakon petnaest godina iskustva i brojnih slučajeva, posebice glede procedura izbora intendantata i ravnatelja, smatram kako Kazališna vijeća treba ukinuti ne samo zato što su instrument političke volje vlasnika i osnivača kazališta, već stoga što je njihovo postojanje ispražnjeno od svakoga smisla, a kazalištem treba upravljati samo intendant/ravnatelj kao jedino odgovoran za provedbu svoga umjetničkog i financijskog programa temeljem kojega je imenovan, dok nadzor nad zakonitošću rada te programskim i financijskim rezultatima mora provoditi vlasnik i osnivač (država, županija, grad). Tako je, uostalom, u većini europskih država." Cit. LEDERER, A., *Zakon iz kazališta gledan*, Dani Hvarskog kazališta: Građa i rasprave o hrvatskoj književnosti i kazalištu, vol.45., no.1., 2019., str. 147.

⁹² V. čl. 264. ZTD-a. O ovlaštenjima nadzornog odbora u trgovačkim društvima kapitala detaljnije kod BARBIĆ, J., *Pravo društava, Knjiga druga – Društva kapitala*, Organizator, Zagreb, 2000., str. 422.

3.3. Obveza podnošenja izvješća i razrješenje intendanta/ravnatelja javnog kazališta/kazališne družine prije isteka mandata

Intendant i poslovni ravnatelj, odnosno ravnatelj dužni su kazališnom vijeću tromjesečno podnositi izvješća o ostvarenju programskog i financijskog poslovanja. Kazališno vijeće dužno je pisano izvijestiti osnivača o razlozima neusvajanja godišnjeg programskog i financijskog izvješća.

Prema čl. 26. st. 1. ZK-a, javna kazališta i javne kazališne družine dužne su podnijeti godišnje izvješće o ostvarenju programskog i financijskog poslovanja nadležnom upravnom tijelu osnivača te uvijek na njegov zahtjev.⁹³ Hrvatsko narodno kazalište u Zagrebu dužno je podnijeti ovo izvješće ministarstvu nadležnom za kulturu i nadležnom upravnom tijelu Grada Zagreba te uvijek na njihov zahtjev. Ovo izvješće podnosi intendant, odnosno ravnatelj uz obvezno dostavljanje mišljenja kazališnog vijeća.

Ako kazališno vijeće u smislu odredbe čl. 27. st. 1. ZK-a ne prihvati godišnje programsko i financijsko izvješće intendanta, odnosno ravnatelja javnog kazališta i javne kazališne družine, izvršno tijelo osnivača može intendanta, odnosno ravnatelja razriješiti dužnosti prije isteka mandata. Izvršno tijelo osnivača ne može razriješiti intendanta, odnosno ravnatelja prije isteka mandata ako su javno kazalište i javna kazališna družina financijski i programski poslovali u okviru osnovnog programskog i financijskog okvira za mandatno razdoblje koji je odredio osnivač prilikom natječaja za izbor intendanta, odnosno ravnatelja, odnosno ako su kazalište i kazališna družina poslovali u okviru godišnjeg financijskog i programskog plana koji je usvojilo kazališno vijeće. Izvršno tijelo osnivača ne može razriješiti intendanta, odnosno ravnatelja zbog neprihvaćanja godišnjeg programskog i financijskog izvješća ako je na ostvarenje godišnjeg financijskog i programskog plana utjecala viša sila, odnosno odluka osnivača kojom je mijenjan opseg ili smjernice programa, odnosno ako sam osnivač nije do kraja proračunske godine osigurao sva ugovorena sredstva za rad javnog kazališta i javne kazališne družine.

Izvršno tijelo osnivača razriješiti će intendanta, odnosno ravnatelja ako je pravomoćno osuđen za počinjenje kaznenog djela koje je nanijelo štetu poslovanju ili ugledu javnog kazališta i javne kazališne družine. Prije donošenja odluke o razrješenju, intendantu, odnosno ravnatelju mora se pružiti mogućnost očitovanja o razlozima razrješenja.⁹⁴

U slučaju razrješenja iz čl. 27. st. 1. ZK-a, izvršno tijelo osnivača može razriješiti i članove kazališnog vijeća koje je imenovalo.

Odredbe ovoga članka primjenjuju se i na Hrvatsko narodno kazalište u Zagrebu, a razrješenje intendanta Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu obavlja tijelo propisano članom 18. ZK-a.

---

⁹³ Prema ranije važećem čl. 34. Zakona o kazalištima iz 2006. bila je obveza podnositi ova izvješća osnivaču, što se tada upućivalo predstavničkim tijelima osnivača. Po sadašnjoj regulativi godišnje izvješće se dostavlja nadležnom upravnom tijelu osnivača, a ne predstavničkom ni izvršnom tijelu osnivača, što može utjecati na transparentnost djelovanja kazališta i širu raspravu o tome.

⁹⁴ Za ranija zakonska rješenja vidi čl. 33.-35. Zakona o kazalištima iz 2006.

3.4. Stručna tijela javnog kazališta i javne kazališne družine

Odredbama čl. 46. – 51. Zakona o ustanovama uređena su pitanja stručnog voditelja, stručnog vijeća odnosno drugih tijela ustanove. Prema eksplicitnoj odredbi čl. 37. st. 1. Zakona o ustanovama, ako zakonom nije drugačije određeno, voditelj ustanove je ravnatelj ustanove, koji organizira i vodi rad i poslovanje ustanove. U smislu odredbi čl. 15. st. 1. i 17. st. 2. ZK-a, intendant nacionalnog kazališta odnosno ravnatelj javnog kazališta/javne kazališne družine su stručni voditelji ovih kazališnih ustanova. Dakle, odredbom čl. 37. st. 6. ZU propisano je temeljno pravilo o načelnoj spojenosti funkcija vođenja javne ustanove i vođenja stručnog rada javne ustanove u osobi ravnatelja (intendanta), ako s obzirom na djelatnost i opseg rada nije određeno zakonom ili aktom o osnivanju da su poslovodna funkcija i funkcija vođenja stručnog rada ustanove razdvojeni. Prema čl.46. ZU, stručni rad ustanove vodi stručni voditelj ako je tako propisano zakonom, aktom o osnivanju ili statutom ustanove.⁹⁵ Posebni stručni voditelj nije karakterističan za ustrojstvo javnih kazališta/javnih kazališnih družina. Međutim, ovu funkciju možemo naći u onim kazalištima, kazališnim kućama i kazališnim družinama koja su organizirana u sastavu druge pravne osobe i djeluju bez samostalne pravne i poslovne sposobnosti u smislu čl. 7. st. 5. ZK-a.⁹⁶

4. Zaključni prilog promišljanju o nužnoj noveli zakona

Hrvatskoj kazališnoj i pravnoj tradiciji imanentno je postojanje posebnog kazališnog zakonodavstva kojim se uređuje pravni, organizacijski i financijski okvir za institucionalno djelovanje u području kazališne umjetnosti. Sadašnja situacija na tom polju obilježena je prenormiranošću, jer uz Zakon o kazalištima iz 2023., ovu materiju reguliraju brojni drugi raznoliki propisi, često nomotehnički nesavršeni i sadržajno neusklađeni, što dovodi do različitih tumačenja propisa, neujednačene primjene u praksi te konačno do pravne nesigurnosti.

Donošenje novog Zakona o kazalištima iz 2023. predstavlja svakako kvalitativni iskorak u odnosu na ranije važeći Zakon o kazalištima iz 2006. Posebice se to odnosi na regulaciju radno-pravnog statusa kazališnih umjetnika i drugih kazališnih radnika, što je sada cjelovitije uređeno i prilagođeno kazališnim umjetnicima kao posebnoj kategoriji radnika. Novi Zakon o kazalištima izrijekom deklarira kako su kazalište i kazališna družina dužni u obavljanju kazališne djelatnosti uvažavati kriterije izvrsnosti, stručnosti, kulturne vrijednosti i profesionalne kompetentnosti u smislu dosegnutih nacionalnih i europskih standarda, poticati stvaralačku inovativnost te jamčiti angažman kreativnih stvaratelja i stručnjaka. Upravo u tom svjetlu treba razmatrati potencijalne legislativne poboljšice koje bi doprinijeli kvalitetnijoj institucionalizaciji kazališne prakse. Ipak s obzirom na iznesene primjedbe i prijedloge za izmjene Zakona, možemo ipak zaključiti kako se donošenjem ovog zakona ipak nije napravila cjelovita reforma kazališnog zakonodavstva.

⁹⁵ MEDVEDOVIĆ, D., *Zakon o ustanovama s kratkim komentarima, napomenama i stvarnim kazalom*, Informator, Zagreb, 1995., str. 64.

⁹⁶ Npr. vidi čl. 18.st.1.t.3. i čl.19.st.1.t.3. Statuta Narodnog sveučilišta Dubrava iz Zagreba u svezi s čl. 5.st.1.t.12. Pravilnika o unutarnjem ustrojstvu i načinu rada Narodnog sveučilišta Dubrava, prema kojima kao kazalište u sastavu unutar NS Dubrava djeluje Dječje kazalište Dubrava koje ima stručnog voditelja (viši stručni suradnik – voditelj Dječjeg kazališta Dubrava). Nadalje, npr. prema čl. 34. Statuta Centra za kulturu Čakovec od 9.11.2022., Kazališna družina Pinklec posebna je ustrojbeno jedinica Centra, koju vodi stručni voditelj (umjetnički ravnatelj KD Pinklec i urednik programa Tribine Čakovec četvrtkom) sukladno čl. 5.Pravilnika o unutarnjem ustrojstvu i načinu rada Centra za kulturu Čakovec od 28.1.2021.

U cilju omogućavanja što kvalitetnijeg okvira umjetničkom stvaranju i kazališnoj produkciji nužno je stalno osuvremenjivati i u dogledno vrijeme novelirati Zakon o kazalištima, u sklopu kojeg procesa je neizostavno:

- propisati u zakonu uvjete za imenovanje intendanta nacionalnog kazališta u svrhu ujednačavanja prakse i sprječavanja različitih pristupa u određivanju uvjeta autonomnim općim aktima kod istovrsnih ustanova;
- propisati u zakonu ovlaštenja poslovnog ravnatelja nacionalnog kazališta u svrhu preciznog razgraničenja od ovlasti intendanta u smislu vođenja poslova i odgovornosti za poslovanje kazališta;
- preispitati pozicije i ovlaštenja kazališnih vijeća, na način da se to tijelo oslobodi svih upravljačkih funkcija, te usmjeri u poziciju savjetodavnog odnosno nadzornog tijela;
- izmijeniti način imenovanja/izbora sastav/članstva kazališnih vijeća, na način da se isto oslobodi klasičnog političkog utjecaja preko često nekompetentnog članstva, te postane tijelo u kojemu će se okupiti predstavnici osnivača, publike odnosno javnosti te predstavnici zaposlenika kazališta, kako onih umjetničkog profila tako i svih zaposlenika, neovisno o stručnoj spremi, sukladno uvriježenim međunarodnim i nacionalnim radnim standardima glede predstavnništva radnika u organima poslodavca;
- izdvojiti iz teksta Zakona o kazalištima u posebni zakon materiju radnih odnosa kazališnih umjetnika i drugih kazališnih radnika, po uzoru na austrijska usporedna rješenja, te suviše u tom zakonu na općenit i cjelovit način regulirati i druga individualna (plaće, radno vrijeme, prekovremeni rad, rad kod kuće, stanika, odmori i dopusti) i kolektivna prava radnika kazališta, sada često različito uređena u brojnim kolektivnim ugovorima na različitim razinama kolektivnog pregovaranja i ugovaranja.

LITERATURA

1. Antulović, J. (2009). *Menadžment u kulturi*, Hadrian, Zagreb.
2. Banović, S. (2012). *Država i njezino kazalište, Hrvatsko državno kazalište u Zagrebu 1941.-1945.*, Profil Knjiga, Zagreb.
3. Banović, S. (2013). *Kazalište krize*, Durieux, Zagreb.
4. Barbić, J. (2000). *Pravo društava, Knjiga druga – Društva kapitala*, Organizator, Zagreb.
5. Barbić, J. (2019). *Pravo društava, Knjiga treća – Društva osoba*, drugo izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Organizator, Zagreb.
6. Batušić, N. (2009). *Hrvatsko kazalište XIX. stoljeća*, u: JEŽIĆ, M. (gl. ur.), *Hrvatska i Europa – kultura, znanost i umjetnost*, Svezak IV. „Moderna hrvatska kultura od preporoda do moderne (XIX. stoljeće)“, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti - Školska knjiga, Zagreb.
7. Batušić, N. (1997). *Kazališna legislativa u Republici Hrvatskoj prema sličnim odredbama u Banovini Hrvatskoj i Nezavisnoj Državi Hrvatskoj*, u: Krležini dani u Osijeku 1995., Druga knjiga, HNK u Osijeku, Pedagoški fakultet, Osijek, Odsjek za povijest hrvatskog kazališta HAZU, Osijek – Zagreb.
8. Bestvina Bukić, I., Mihaljević, M., Tokić, I. (2015). *Kulturna politika i utjecaj zakonskog okvira na financiranje kazališta*, Pravni vjesnik, Osijek, 31(3-4), 147-166.

9. Bilić, A. (2021). *Radno pravo*, Školska knjiga, Zagreb.
10. Borković, I. (1981). *Upravno pravo*, Informator, Zagreb.
11. Frntić, D., Gović Penić, I., Hanzalek, D., Milković, D., Novaković, N., Rožman, K. (ur.). (2017). *Detaljni komentar Zakona o radu*, Dopunjeno i izmijenjeno izdanje, Radno pravo – Rosip, Zagreb.
12. Ivanda, S. (2008). *Javne ustanove*, Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku Pravni fakultet Osijek, Osijek.
13. Ivanda, S. (2007). *Ustrojstvo i djelovanje javnog sektora – Posebni dio*, Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku, Pravni fakultet Osijek, Osijek.
14. Jojić, L.J., Matasović, R. (ur.) (2002). *Hrvatski enciklopedijski rječnik*, Novi liber, Zagreb.
15. Josipović, I. (1997). *Pravne i organizacijske odrednice hrvatske kulturne politike*, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, 47(5).
16. Jurić, D. (2020). *Pravo društava*, prvo izdanje, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka.
17. Katunarić, V., Cvjetičanin, B. (2003). *Hrvatska u 21. stoljeću – Strategija kulturnog razvitka*, Zagreb.
18. Kodrić Gagro, A. (2019). *Financing the Theatre System in the Republic of Croatia*, Slavia Meridionalis, br.19.
19. Lederer, A. (2019). Zakon iz kazališta gledan. *Dani Hvarškoga kazališta: Građa i rasprave o hrvatskoj književnosti i kazalištu*, 45(1), 138-154.
20. Lončar, V. (2013). *Kazališna tranzicija u Hrvatskoj*, Meandarmedia, Zagreb.
21. Lukić, D. (2016). *Uvod u primijenjeno kazalište – Čije je kazalište?* Leykam International, Zagreb.
22. Lukić, D. (2011). *Kazalište, kultura, tranzicija*, HC ITI, Zagreb.
23. Matanovac Vučković, R., Uzelac, A., Vidović, D. (ur.) (2022). *Pregled kulturnog razvoja i kulturnih politika u Republici Hrvatskoj*, Ministarstvo kulture i medija, Zagreb.
24. Medvedović, D. (1995). *Zakon o ustanovama s kratkim komentarima, napomenama i stvarnim kazalom*, Informator, Zagreb.
25. Mihaljević, M. (2015). *Uloga i značaj korporativne podrške u financiranju kazališta u Republici Hrvatskoj*, doktorska disertacija, Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku, Osijek.
26. Pavis, P. (2004). *Pojmovnik teatra*, Akademija dramske umjetnosti Zagreb – Centar za dramsku umjetnost Zagreb – Izdanja Antibarbarus Zagreb, Zagreb.
27. Petrović, S. (1999). *Osnove prava društava*, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb.
28. Pičuljan, Z. (1993). *Ustrojstvo i organi ustanove*, Informator, br. 4137.
29. Škavić, Đ. (1999). *Hrvatsko kazališno nazivlje*, HC ITI - UNESCO, Zagreb.
30. Terek, D. (2001). *Pravni status zaposlenih u ustanovama*, Računovodstvo i financije, br.8.
31. Učur, M.Đ., Zlatović, D., Moslavac, B., Malenica, I., Čupurdija, M. (2021). *Veliki komentar Zakona o radu*, Knjiga druga, 2.izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Libertin naklada, Rijeka.
32. Vištica, O. (2002). *Alternativni izvori financiranja kulture – Pregled međunarodnih fondacija i programa*, Ministarstvo kulture, Zagreb.
33. Zlatović, D. (2006). *Novi Zakon o kazalištima*, Informator, br. 5517.

34. Zlatović, D. (2020). *Novosti o upisu kazališnih družina organiziranih kao umjetničke organizacije u Očevidnik kazališta*, Informator, Zagreb, br. 6638.-6639.
35. Zlatović, D. (2009). *Ogledi iz kazališnog prava*, Propisi.hr, br.10., Centar za management i savjetovanje, Zagreb.
36. Zlatović, D. (2022). *Prestanak članstva predstavnika radnika u organu javne ustanove*, Radno pravo, Rosip, Zagreb, br. 11.
37. Zlatović, D. (2005). *Prinosi zakonskom uređenju problematike upravljanja u javnim kazalištima*, Informator, god. LIII., br. 5394.
38. Zlatović, D. (2022). *Radni odnosi u javnim ustanovama – Ogledi i pravna praksa*, Libertin naklada, Rijeka.
39. Zlatović, D., Škarica, M., Galić, A. (2022). *Kulturna vijeća i javne ustanove u kulturi – novi pravni okvir upravljanja i financiranja*, Zbornik radova Veleučilišta u Šibeniku, br. 3.-4.
40. Zlatović, D. (2018). *Učinci statusnih promjena ustanova na radnopravni status zaposlenika*, *Financije i porezi: časopis za poduzeća i banke, obrtnike, proračune i proračunske korisnike, neprofitne i ostale organizacije*, 23(10), 129-134.
41. Zlatović, D. (2020). *Upis podružnice ustanove u sudski registar*, Informator, br. 6647.
42. Zlatović, D. (2014). *Upravljanje trgovačkim društvima*, Libertin naklada, Rijeka.
43. Zlatović, D., *Usklađivanje ustrojstva i općih akata javnih kazališta s odredbama Zakona o kazalištima*, Informator, Zagreb, god. XLV., br. 4520.

Summary

NEW ACT ON THEATERS DE LEGE LATA AND DE LEGE FERENDA

The paper analyzes the new legislative framework regulating theater policy and theater activities in the Republic of Croatia, and presents the novelties and the most important elements of the establishment, status, organization, management and financing of theaters, as well as the new regulation of the labor-legal position of theater artists and other theater workers in theaters, especially public theaters. The aim of the paper is to point out the shortcomings in the new theater regulations that can be reflected in the theater business practice, as well as to indicate the directions of possible changes and additions to the currently valid solutions that would contribute to the clarity and completeness of the legal regulation of theater activity, legal certainty and the clear provision of optimal possibilities for the realization of theatrical art projects. In particular, necessary changes were detected in the regulation of the composition and powers of theater councils, which are re-implemented in the Act on Theaters from 2023 as a link between the founder and the theater itself, with such management functions that continue to enable political influence on the personnel policy, management and operation of the theater, not only in business, but also indirectly in the artistic field.

Keywords: theater, theater company, theater council, director, intendant, Act on Theaters.

